

**Zavod za javno zdravlje
Ćuprija "Pomoravlje"
u Ćupriji**

**Centar za analizu, planiranje
i organizaciju zdravstvene zaštite
biostatistiku i informatiku u zdravstvu**

**ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA
STANOVNIŠTVA POMORAVSKOG
OKRUGA
ZA 2016. GODINU SA POREĐENJEM
ODREĐENIH POKAZATELJA ZA ZADNJIH PET
GODINA**

Ćuprija, 2017.

UVODNE NAPOMENE

Zdravlje i zdravstveno stanje stanovništva predstavljaju indikatore razvoja jednog društva i preduslov njegovog daljeg napretka. Procena zdravstvenog stanja stanovništva je sociomedicinska procedura za dobijanje objektivne slike zdravstvenog stanja celokupnog stanovništva ili pojedinih populacionih grupa na jednoj teritoriji. Analiza zdravstvenog stanja stanovništva ima više ciljeva:

1. Daje sliku zdravstvenog stanja stanovništva u posmatranom periodu;
2. Omogućava vremensko praćenje zdravstvenog stanja i komparaciju;
3. Utvrđuje zdravstvene potrebe;
4. Stvara osnovu za planiranje mera zdravstvene zaštite;
5. Omogućava evaluaciju efekata postignutih primenom mera zdravstvene zaštite.

Merenje zdravstvenog stanja vrši se uz pomoć većeg broja indikatora i uz prisustvo više indirektnih podataka dobijamo globalnu sliku zdravstvenog stanja odabrane populacije. Za merenje se najčešće koriste klasični pokazatelji:

1. vitalno-demografski podaci,
2. pokazatelji morbiditeta i mortaliteta,
3. pokazatelji stanja čovekove okoline,
4. pokazatelji rada i korišćenja zdravstvene službe.

U analizi zdravstvenog stanja stanovništva Pomoravskog okruga za 2015.godinu, korišćeni su demografski podaci Republičkog zavoda za statistiku i podaci redovne zdravstvene statistike zdravstvenih ustanova Pomoravskog okruga koje prikuplja i obrađuje Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Ocena stanja životne sredine izvršena je na osnovu analiza parametara koje Zavod redovno prati.

Analiza sadrži podatke za šest opština Pomoravskog okruga koji se odnose na osnovne podatke o okrugu, demografske, socioekonomske pokazatelje, morbiditet i mortalitet, neke podatke o životnoj sredini, imunizaciji stanovništva, kadrovima, radu i korišćenju primarne zdravstvene zaštite i stacionarnih zdravstvenih ustanova.

1.VITALNO-DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE POMORAVSKOG OKRUGA

1.1 Teritorija okruga , brojno stanje i gustina naseljenosti

Pomoravski okrug se prostire na površini od 2615 km² sa 190 naseljem, 204.369 stanovnika po procenjenim rezultatima broja stanovnika za 2016. godinu i prosečnom gustinom naseljenosti od 78,2 stanovnika po km².

Pomoravskom okrugu pripada šest opština Despotovac, Jagodina, Paraćin, Rekovac, Svilajnac i Čuprija. Najveću površinu ima opština Despotovac, a najveći broj stanovnika opština Jagodina, koja ima i najveći broj naselja, najveću gustinu naseljenosti i sedište je okruga.

Tabela br. 1 Opštine Pomoravskog okruga sa brojem naselja i gustinom naseljenosti u 2016. god.

R.b	Opštine	broj naselja	Procenjeni broj stanovnika	Površina u km ²	Prosečna gustina naseljenosti
1	Despotovac	33	21376	623	34,3
2	Jagodina	52	70319	470	149,6
3	Paraćin	35	51921	542	95,8
4	Rekovac	32	9802	366	26,8
5	Svilajnac	22	22000	326	67,5
6	Čuprija	16	28951	288	100,5
Pomoravski okrug		190	204369	2615	78,2

U periodu između dva popisa, 2002. i 2011. godine (tabela 2) stanovništvo Pomoravskog okruga smanjeno je za 128.99 lica odnosno 5,7%. Dakle, na teritoriji okruga postoji tendencija depopulacije koja je najviše izražena u opštinama Rekovac 18,4%, gde dominira staro stanovništvo, Despotovac 9,4%, Čuprija 8,7%, Svilajnac 7,7%, koje imaju veliku migraciju stanovništva u inostranstvo , dok se u Jagodini registruje rast broja stanovnika za 1,4%.

Procenjeni broj stanovnika u 2016. godini ukazuje na dalji pad broja stanovnika na celom području okruga za 4,8% u odnosu na prethodni zvanični popis.

Tabela br. 2 Broj stanovnika Pomoravskog okruga u 2016. god. u odnosu na popise iz 2002.god. i 2011.

red. br.	Opština	2002	2011	Index 11/02	2016	Index 15/11	Index 15/02
1	Despotovac	25611	23191	0,906	21376	0,922	0,835
2	Jagodina	70894	71852	1,014	70319	0,979	0,992
3	Paraćin	58301	54242	0,930	51921	0,957	0,891
4	Rekovac	13551	11055	0,816	9802	0,887	0,723
5	Svilajnac	25511	23551	0,923	22000	0,934	0,862
6	Čuprija	33567	30645	0,913	28951	0,945	0,862
Pomoravski okrug		227435	214536	0,943	204369	0,953	0,899

1.2 Struktura stanovništva

U strukturi stanovništva, prikazuje se i polna i starosna struktura stanovništva. Odnos broja muškaraca i žena određen je biološkim i socijalnim faktorima. Polna struktura nema direktnog značaja za zdravstveno stanje stanovništva ali je značajna za izračunavanje nekih stopa i za određivanje specifičnog morbiditeta i mortaliteta. Ona zavisi od polne strukture živorođenih i umrlih, migracionih kretanja i dejstva izvesnih spoljnih faktora.

Tabela br. 3 Stanovništvo Pomoravskog okruga prema polu u 2016. godini prema proceni Zavoda za statistiku

Opština	Broj stanovnika	Broj muškaraca	% muškaraca	Broj žena	% žena	Broj žena fertilnog perioda	% žena fertilnog perioda
Despotovac	21376	10504	49,1	10862	50,8	4188	38.6
Jagodina	70319	34061	48,4	36292	51,6	15471	42.6
Paraćin	51921	25294	48,7	26627	51,3	11008	41.3
Rekovac	9802	4833	49,3	4969	50,7	1641	33.0
Svilajnac	22000	10514	47,8	11486	52,2	4463	38.9
Ćuprija	28951	14066	48,6	14885	51,4	5859	39.4
Pomoravski okrug	204369	99262	48,6	105107	51,4	42614	40.5

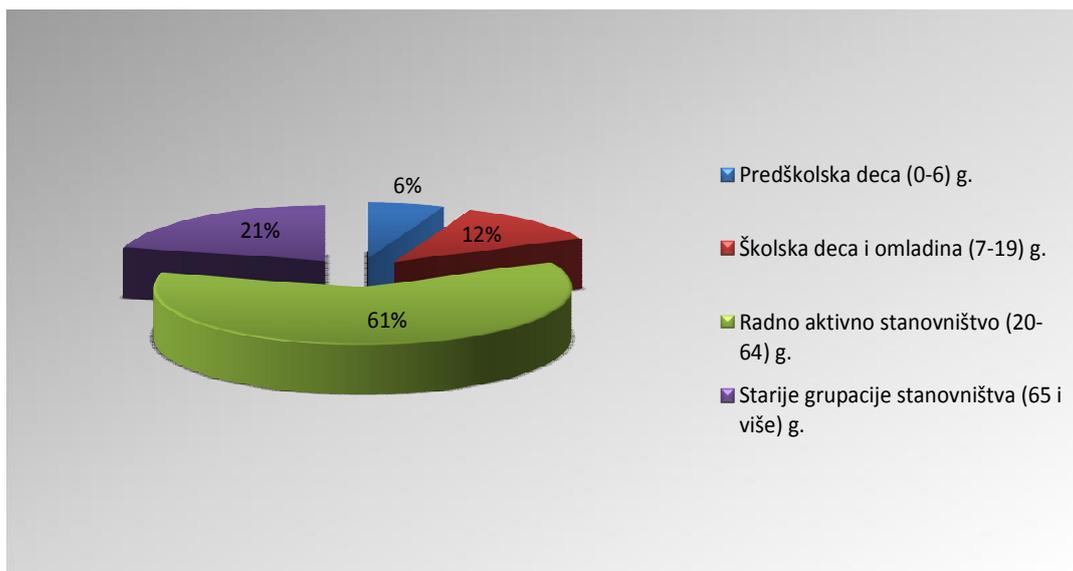
Iz tabele br. 3 se vidi da je udeo stanovnika ženskog pola nešto veći, 51,4% što je pokazatelj bolje socioekonomske razvijenosti i nivoa zdravstvene zaštite. Od ukupnog broja stanovništva ženskog pola 40,5% pripada ženama fertilnog perioda.

Na starosnu strukturu stanovništva utiče prirodno kretanje (rađanje i umiranje), ali i mehaničko kretanje stanovništva, migracije. Poznavanje starosne strukture stanovništva daje nam sliku starosti populacije u celini na osnovu koje se određuju prioritetni zdravstveni problemi i planira zdravstvena zaštita.

Tabela br. 4 Broj i procentualno učešće pojedinih kategorija stanovnika Pomoravskog okruga prema popisu Republičkog zavoda za statistiku 2016. godine

Opština	deca 0-6	%	školska deca 7-18	%	radnoaktivno 19-64	%	odrasli 65+	%
Despotovac	1063	4,97	2369	11,08	12619	59,03	5334	24,95
Jagodina	4552	6,47	8454	12,02	43305	61,58	13964	19,86
Paraćin	3234	6,23	6161	11,87	32071	61,77	10455	20,14
Rekovac	362	3,70	904	9,23	5438	55,48	3097	31,60
Svilajnac	1046	4,75	2574	11,70	12889	58,58	5491	24,96
Ćuprija	1529	5,28	3274	11,31	17809	61,51	6340	21,90
Pomoravski okrug	11815	5,78	23731	11,61	124117	60,73	44706	21,88

Grafikon br. 1 Procentualna struktura pojedinih kategorija stanovništva

Iz navedenih podataka o starosnoj strukturi stanovništva može se uočiti da stanovništvo Pomoravskog okruga spada u **grupu vrlo starog stanovništva**, s obzirom da je udeo stanovnika starijih od 65 godina 21,8 %. Taj udeo je najmanji u opštini Jagodina 19,9%, a najveći u opštini Rekovac čak 31,6%. **Indeks starenja** je takođe visok 0,87 za okrug što pokazuje da postoji proces izraženog starenja stanovništva obzirom da je vrednost veća od 0,4 a koja se smatra granicom od koje počinje da se tretira starim stanovništvom.

1.2 Vitalne karakteristike Pomoravskog okruga u 2016. godini

Stanovništvo, kao dinamična pojava se stalno menja, kreće. Prirodno kretanje stanovništva podrazumeva promene u ukupnom broju stanovnika kao posledica rađanja (natalitet) i umiranja (mortalitet). Broj rođenih je pozitivna, a broj umrlih negativna komponenta kretanja stanovništva.

Vitalni pokazatelji za 2016. godinu po opštinama i na nivou Pomoravskog okruga, kao i podaci o ukupnom broju stanovnika su na osnovu poslednje procene ,dobijeni iz Zavoda za statistiku republike Srbije za 2016. godinu.

Tabela br. 5 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u 2016. god.

R. Br	OPŠTINE	Procenjeni broj stanovnika	ŽIVOROĐENI		UMRLI						stopa smrtnosti odojčadi	stopa prirodnog priraštaja	MRTVOROĐENI	
			broj	stopa nataliteta	ukupno		odojčad		deca 1-4				broj	stopa
					broj	stopa mortaliteta	broj	%	broj	%				
1	Despotovac	21376	126	5,9	397	18,6	1	0,3	1	0,25	7,9	-12,7		0,0
2	Jagodina	70319	627	8,9	1105	15,7	3	0,3	2	0,18	4,8	-6,8	3	4,8
3	Paraćin	51921	408	7,9	808	15,6	1	0,1	0	0,00	2,5	-7,7	5	12,3
4	Rekovac	9802	45	4,6	213	21,7		0,00	0	0,00	0,0	-17,1	1	22,2
5	Svilajnac	22000	140	6,4	430	19,5	2	0,47	2	0,47	14,3	-13,2	0	0,0
6	Čuprija	28951	190	6,6	550	19,0	1	0,18	0	0,00	5,3	-12,4	2	10,5
	POMORAVSKI OKRUG	204369	1536	7,5	3503	17,1	8	0,2	5	0,14	5,2	-9,6	11	7,2

Broj živorođenih u Pomoravskom okrugu je u stalnom padu, kako u apsolutnim vrednostima tako i u stopama, u svim opštinama. Prema SZO faza nepovoljnog nataliteta je stopa ispod 12%. U 2016. godini **stopa nataliteta** za okrug je **7,5** pri čemu je najniža u Rekovcu **4,6** a najviša u Jagodini **8,9**.

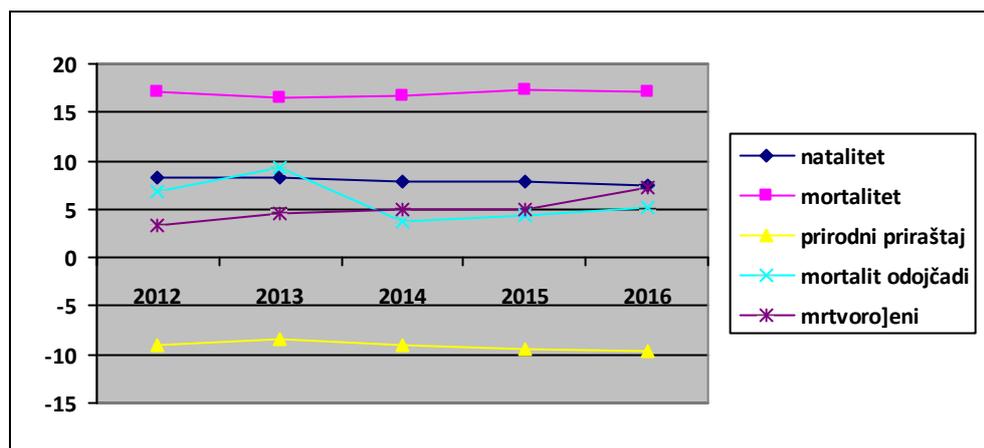
Mortalitet, umiranje, je negativna vitalna komponenta i od velikog je značaja u oceni zdravstvenog stanja stanovništva. Opšta stopa mortaliteta, odnosno ukupan broj umrlih u Pomoravskom okrugu je visok i u stalnom je porastu, vezano za sve izraženije starenje stanovništva. Prosečna stopa za okrug je **17,1** a najvišu stopu ima opština Rekovac **21,7** i to je opština sa najstarijom populacijom.

Mortalitet odojčadi je jedan od najbitnijih indikatora socioekonomskih prilika i funkcionisanja zdravstvene zaštite žena i dece. Stope smrtnosti odojčadi su niske već duži vremenski period u okrugu, u 2016. godini je bilo 8 evidentiranih slučajeva sa stopom od **5,2** a tolerantna granica za Evropu je do 20.

Stopa mrtvorodenih odnosno mortinataliteta u okrugu je takođe niska **7,2** jer postoji odgovarajuća i dobro razvijena zdravstvena zaštita trudnica, dok se komplikovane trudnoće tretiraju u visoko specijalizovanim ustanovama tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite.

Prirodni priraštaj predstavlja razliku između apsolutnog broja živorođenih i umrlih na jednoj teritoriji. Izražava se stopom na 1000 stanovnika i za teritoriju okruga za 2016. godinu iznosi **-9,6** pa se može govoriti o velikoj biološkoj regresiji stanovništva, jer još od sredine osamdesetih godina prirodni priraštaj ima negativnu vrednost.

Grafikon br. 2 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u periodu od 2012-2016 (stope na 1000 stanovnika)

Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope vitalnih pokazatelja, osim kod stope mortaliteta odojčadi koja beleži najviše varijacija.

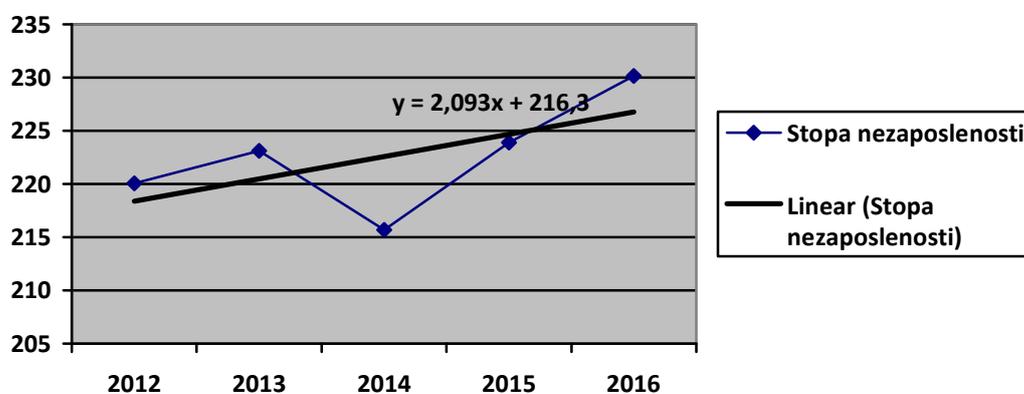
1. SOCIOEKONOMSKI POKAZATELJI OKRUGA

Nezaposlenost je važan socioekonomski pokazatelj stanja stanovništva određene teritorije. Iz Nacionalne službe za zapošljavanje Pomoravskog okruga dobijeni su podaci o nezaposlenim licima u 2016. godini. Ukupno je bilo nezaposlenih **28564** lica, što je za **1,7%** više u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrajući polnu strukturu nezaposlenih, zapaža se nešto veći broj žena (51,1%) u odnosu na muškarce. **Stopa nezaposlenosti je 230,14 na 1000 stanovnika**. Po stepenu stručne spreme, najviše je nekvalifikovanih (36%), zatim sa četvrtim stepenom (29,5%), pa onda sa trećim (23,9 %). Sa visokom stručnom spremom je bilo 1572 nezaposlena lica što u procentima izraženo iznosi 5,5%. U odnosu na prethodnu godinu, beleži se neznatni porast nezaposlenih ove kategorije za 0,3% što predstavlja novih 119 nezaposlenih lica sa diplomom fakulteta. Posmatrajući starosnu strukturu nezaposlenih, evidentno je da ih je najviše od 25 do 29 godina (3410 lica), zatim od 35 do 39 godina (3369) i 30 do 34 (3275).

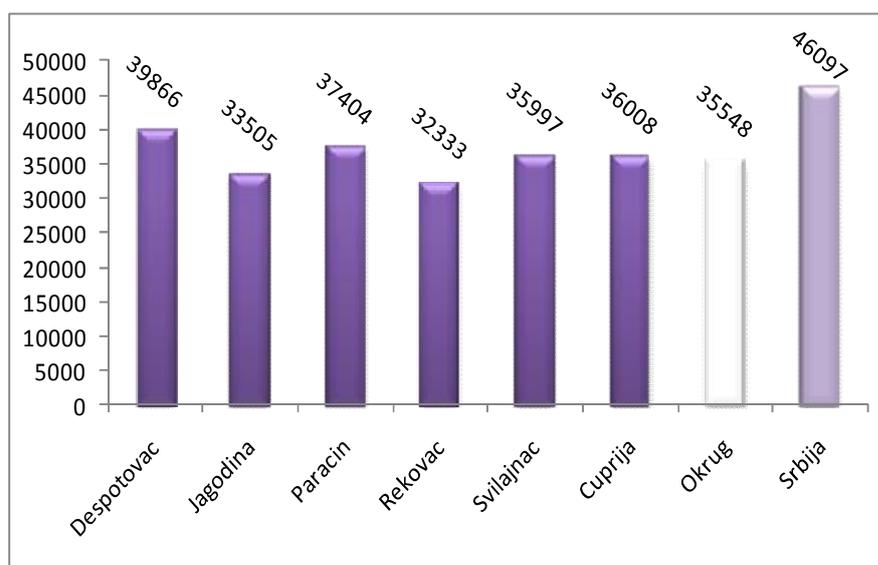
Tabela br.6 Broj i stopa nezaposlenih u Pomoravskom okrugu po opštinama ukupno i sa VSS u 2016.

red. br.	Opština	Br. radno aktivnog stanovništva 19-64 god.	Ukupan broj nezaposlenih	Stopa nezaposlenih	Broj nezaposlenih sa VSS	Stopa nezaposlenih sa VSS	% nezaposlenih sa VSS
1	Despotovac	12619	2106	166,89	104	8,24	4,94
2	Jagodina	43305	10754	248,33	638	14,73	5,93
3	Paraćin	32071	8019	250,04	432	13,47	5,39
4	Rekovac	5438	1871	344,08	52	9,56	2,78
5	Svilajnac	12889	2034	157,81	108	8,38	5,31
6	Čuprija	17809	3780	212,25	238	13,36	6,30
Pomoravski okrug		124117	28564	230,14	1572	12,67	5,50

Grafikon br.3 Stopa nezaposlenih na 1000 radnoaktivnog stanovništva u Pomoravskom okrugu

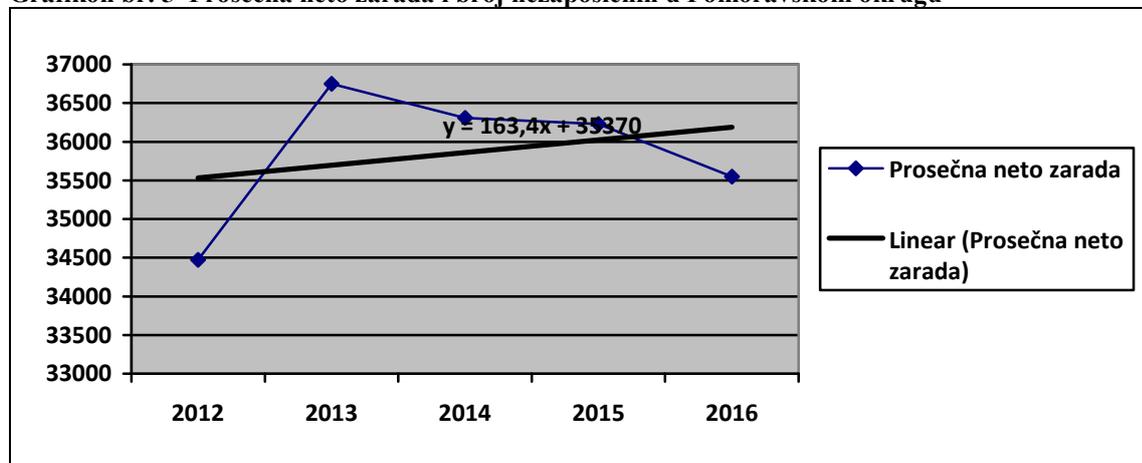

Grafikon br. 4 Prosečna neto zarada u 2016. godini

Prosečna neto zarada u 2016. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je 35548 dinara što je nešto niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio **46097**. Među opštinama najveći prosek ima opština Despotovac 39866 dinara a najniži prosek ima opština Rekovac sa 32333 dinara. U odnosu na isti period prethodne godine evidentno je smanjenje zarada za 2 %.

Grafikon br. 5 Prosečna neto zarada i broj nezaposlenih u Pomoravskom okrugu

Prosečna neto zarada ima trend rasta od 2012. do 2016. godine zbog znatno nižeg proseka u 2012. godini u odnosu na ostale godine, dok je evidentno da period od 2013. do 2016. godine karakteriše konstantni pad prosečne zarade. Istovremeno je iz godine u godinu rastao i broj nezaposlenih.

2. MORTALITET I MORBIDITET U POMORAVSKOM OKRU 2016. GODINI

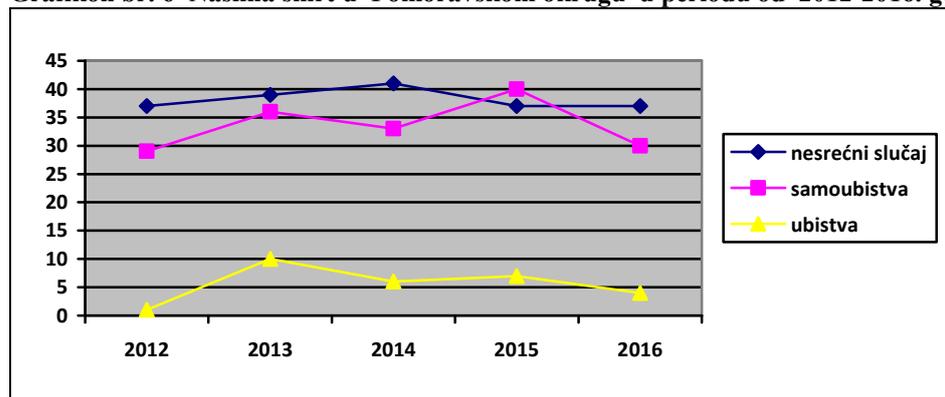
3.1. Mortalitet

Tabelom broj 7. prikazane su osnovne karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2016. godini. Prema prispelim potvdama o smrti evidentirano je 3503 umrle osobe na teritoriji okruga od čega je 3120 prirodne smrti, 73 nasilnih smrti, a nepoznato je bilo 310 slučajeva. Prosečna starost umrlih je 75,9 godina.

Tabela br. 7 Karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2016. godini

Opština	prir. smrt	nasilna smrt					nepoznato	prosečna starost umrlih
		svega	nesreća	samoub.	ubistva	ostalo		
Despotovac	380	6	2	3	1		11	76,30
Jagodina	943	27	16	10	1		135	75,2
Paraćin	724	17	7	6	2	2	67	75,50
Rekovac	201	3	2	1			9	78,80
Svilajnac	403	7	3	4			20	76,9
Čuprija	469	13	7	6			68	75,90
Pomoravski okrug	3120	73	37	30	4	2	310	75,90

Grafikon br. 6 Nasilna smrt u Pomoravskom okrugu u periodu od 2012-2016. god.

Posmatrajući prethodni period zapaža se da je broj nesrećnih slučajeva na nivou prethodne godine ,dok broj samoubistava i ubistava ima trend opadanja.

Struktura umrlih prema uzroku smrti (po MKB-10 klasifikaciji) prikazana je tabelom br.8

Tabela br. 8 Struktura umrlih u opštinama Pomoravskog okruga prema uzroku smrti za 2016. godinu

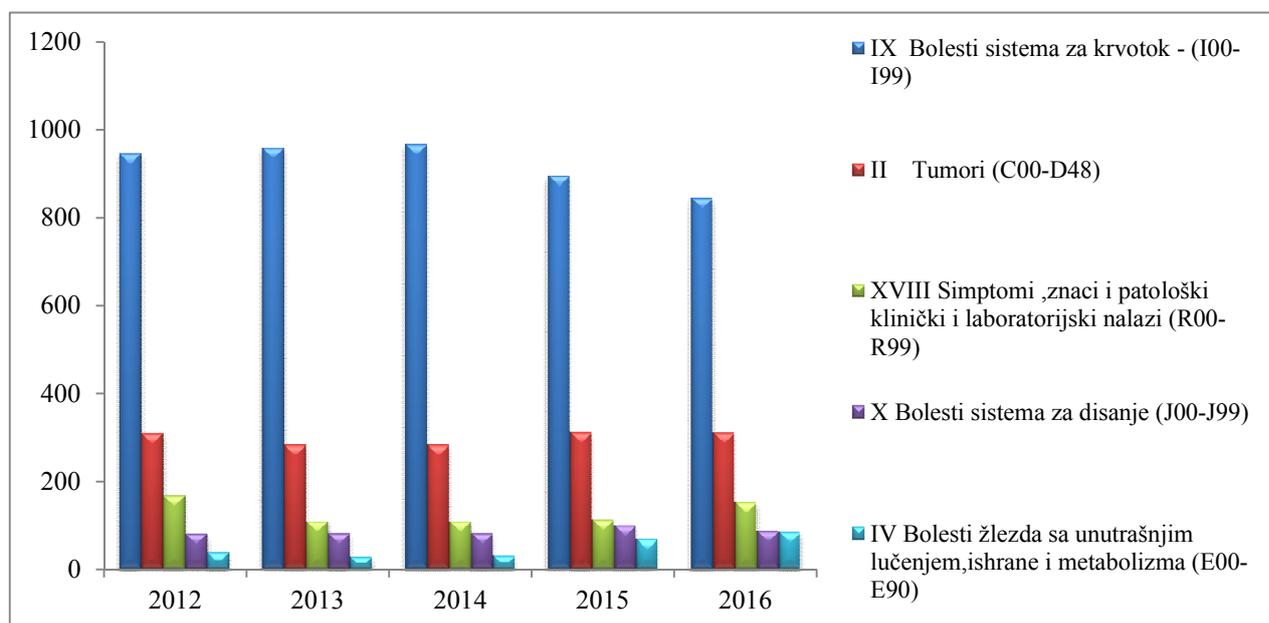
Grupa bolesti	DESPOTOVAC		JAGODINA		PARAĆIN		REKOVAC		SVILAJNAC		ĆUPRIJA		OKRUG	
	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%
A00-B99	10	2,52	3	0,27	10	1,24	2	0,94	2	0,47	5	0,91	32	0,91
C00-D48	58	14,61	230	20,81	149	18,44	37	17,37	76	17,67	84	15,27	634	18,10
D50-D89			3	0,27							1	0,18	4	0,11
E00-E90	18	4,53	40	3,62	47	5,82	8	3,76	39	9,07	20	3,64	172	4,91
F00-F99			8	0,72	11	1,36	1	0,47			8	1,45	28	0,80
G00-H95	6	1,51	30	2,71	28	3,47	2	0,94	6	1,40	12	2,18	84	2,40
I00-I99	223	56,17	508	45,97	378	46,78	109	51,17	228	53,02	280	50,91	1726	49,27
J00-J99	27	6,80	46	4,16	37	4,58	23	10,80	19	4,42	25	4,55	177	5,05
K00-K93	13	3,27	16	1,45	20	2,48	4	1,88	9	2,09	12	2,18	74	2,11
L00-L99	1	0,25	2	0,18	4	0,50			1	0,23	1	0,18	9	0,26
M00-M99			2	0,18									2	0,06
N00-N99	23	5,79	51	4,62	39	4,83	15	7,04	21	4,88	21	3,82	170	4,85
O00-O99														
P00-P96	1	0,25	2	0,18	1	0,12			1	0,23			5	0,14
Q00-Q99			2	0,18					1	0,23			3	0,09
R00-R99	11	2,77	135	12,22	67	8,29	9	4,23	20	4,65	68	12,36	310	8,85
S00-T98	6	1,51	27	2,44	17	2,10	3	1,41	7	1,63	13	2,36	73	2,08
UKUPNO	397	100,00	1105	100,00	808	100,00	213	100,00	430	100,00	550	100,00	3503	100,00

Vodeći uzroci smrti prema MKB-10 klasifikaciji su bolesti sistema za krvotok sa učešćem od 49,27% u ukupnom broju umrlih i stopom na 100.000 stanovnika od 844,6, zatim tumori sa 18,48% i stopom od 310,2. Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99) su u strukturi sa 8,85% i stopom od 151,7, slede bolesti sistema za disanje sa 5,05% i stopom 86,6 i bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma sa 4,91% i stopom 84,2 na 100.000 stanovnika.

Tabela br. 9 Najčešći uzroci smrti u Pomoravskom okrugu u 2016. godini

Grupa po MKB-10	Br.	%	Stopa na 100.000 stanovnika
IX Bolesti sistema za krvotok - (I00-I99)	1726	49,27	844,6
II Tumori (C00-D48)	634	18,10	310,2
XVIII Simptomi ,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)	310	8,85	151,7
X Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	177	5,05	86,6
IV Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem,ishrane i metabolizma (E00-E90)	172	4,91	84,2

Grafikon br. 7 -Pet vodećih uzroka smrti u Pomoravskom okrugu -kretanje specifične stope mortaliteta u petogodišnjem periodu (na 100.000 stanovnika).

Posmatrajući protekli petogodišnji period zapaža se da su 5 vodećih uzroka smrti konstantni svake godine . Konstantno najveću stopu imaju kardiovaskularne bolesti i tumori, dok ostala 3 najčešća uzroka smrti menjaju redosled učestalosti ali su uvek u prvih 5 uzroka smrti. Najkonstantniju stopu imaju KVB sa vrhom u 2014. godini a najmanjim iznosom u 2016. Najveća stopa umiranja od tumora bila je 2015. i 2016. godini, a najmanja 2013. i 2014. godini. Smrtnost od bolesti sistema za disanje rasla je od 2012-2015. godine da bi u 2016. godini došlo do pada vrednosti stope. Simptomi ,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi kao uzrok smrti, beleže ponovni rast stope od 2015.god. Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem ,ishrane i metabolizma se u 2016.godini našao na petom mestu vodećih uzroka smrti, njegova stopa je iz godine u godinu rasla.

3.2. Morbiditet

Morbiditet, oboljevanje, spada u najvažnije indikatore zdravstvenog stanja. Rutinska zdravstvena statistika obezbeđuje informacije o raširenosti pojedinih oboljenja, ali samo u delu stanovništva koji je koristio zdravstvenu zaštitu. To je takozvani registrovani morbiditet koji se može podeliti na vanbolnički i bolnički.

3.2.1 Vanbolnički morbiditet

Osnovne karakteristike vanbolničkog morbiditeta su prikazane kroz registrovana oboljenja u službama primarne zdravstvene zaštite i to službe za zdravstvenu zaštitu dece,

školske dece i omladine, službe opšte medicine i službe medicine rada, iz izveštaja o radu navedenih službi.

U službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2016. godini 65.094 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 65,2 % u ukupnom morbiditetu, simptomi, znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 8,7%, bolesti sistema za varenje 5,3%, bolesti kože i potkožnog tkiva sa 4,7% i bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka 3,1%,

Tabela br. 10 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu dece na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	42451	65,2
XVIII	Drugi simptomi ,znaci i nenormalni klinički i lab. nalazi	R00-R99	5670	8,7
XII	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	3458	5,3
XIX	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L99	3066	4,7
XI	Bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka	H60-H95	2009	3,1
	UKUPNO	A00-T98	65094	100,0

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine registrovano je 63.317 oboljenja od kojih 58,4% pripada grupi bolesti sistema za disanje , simptomima, znacima patološkim i laboratorijskim nalazima pripada 10,8%, bolestima sistema za varenje 6,8% bolestima kože i potkožnog tkiva procentualno pripada 4,7% i povredame, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora 4,2% .

Tabela br.11 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zaštitu zdravlja školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	36992	58,4
XVIII	Simptomi, znaci, i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	6848	10,8
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	4295	6,8
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L99	2996	4,7
XIX	Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora	S00-T98	2646	4,2
	UKUPNO	A00-T98	63317	100,0

U službama opšte medicine u domovima zdravlja Pomoravskog okruga registrovano je ukupno 219.682 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema krvotoka sa učešćem od 23,2%, bolesti sistema za disanje 19,8%, bolesti mišićno-koštanog sistema 8,7%, bolesti mokraćno-polnog sistema 8,1% i bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem 6,2%.

Tabela br.12 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama opšte medicine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	50998	23,2
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	43460	19,8
XIII	Bolesti mišićno-kostanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	19040	8,7
IV	Bolesti mokraćno polnog sistema	N00-N99	17850	8,1
XIV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma	E00-E90	13541	6,2
	UKUPNO	A00-T98	219682	100,0

Radno aktivno stanovništvo Pomoravskog okruga najčešće je, prema izveštaju **službi medicine rada**, u 2016. godini bolovalo od bolesti sistema za disanje odnosno u 26,1% slučajeva od ukupno registrovanih 31.361 oboljenja. Na drugom mestu su bolesti sistema krvotoka sa 22%, zatim bolesti koštano - mišićnog sistema 7,3% takođe i bolesti mokraćno polnog sistema i bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem 6,3%.

Tabela br. 13 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama medicine rada na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	8189	26,1
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	6902	22,0
XIII	Bolesti mišićno-kostanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	2278	7,3
V	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	F00-F99	2277	7,3
XIV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma	E00-E90	1981	6,3
	UKUPNO	A00-T98	31361	100,0

3.2.2.Morbiditet od zaraznih i hroničnih nezaraznih bolesti

Prema registru za zarazne bolesti Zavoda za javno zdravlje u Čupriji u 2016. godini je na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano ukupno 7.708 obolela od bolesti koje podležu obaveznom prijavljivanju sa stopom incidence 3771,6 na 100.000 stanovnika.U odnosu na prethodnu godinu prijavljeno je oko 1.800 slučajeva više obolelih od zaraznih bolesti, odnosno stopa je viša za oko 900 na 100.000 stanovnika . Umrlih od zaraznih bolesti je bilo u 2 slučaja (stopa 0,98), u opštinama Jagodina i Čuprija. Najveću stopu oboljevanja po opštinama ima Svilajnac, a najmanju Paraćin. Ovakvi rezultati su odraz blagovremenog i urednog prijavljivanja, tako da bi ove podatke trebalo sa rezervom prihvatiti.

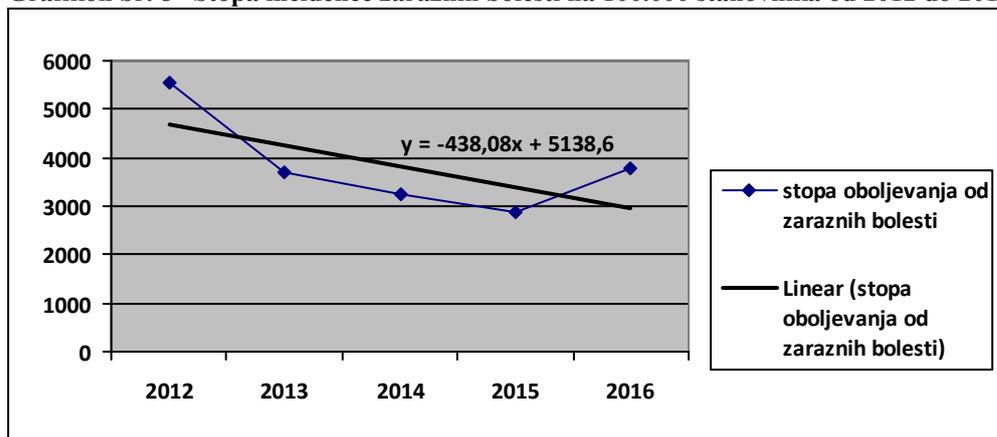
Tabela br. 14 Broj prijavljenih i umrlih slučajeva zaraznih i parazitarnih bolesti sa stopama incidencijena 100.000 stanovnika u 2016.god.

O P Š T I N A	AKUTNE ZARAZNE BOLESTI			
	Broj obolelih	Stopa	Broj umrlih	Stopa
DESPOTOVAC	2353	11007,7	0	0
JAGODINA	931	1324,0	1	1,42

PARAĆIN	645	1242,3	0	0
REKOVAC	255	2601,5	0	0
SVILAJNAC	2739	12450,0	0	0
ĆUPRIJA	785	2711,5	1	3,45
OKRUG	7708	3771,6	2	0,98

Posmatrajući kretanje stope oboljevanja od zaraznih bolesti u zadnjih 5 godina , uočava se opadajući trend za oko 438 na 100.000 godišnje.

Grafikon br. 8 Stopa incidence zaraznih bolesti na 100.000 stanovnika od 2012 do 2016.god.

Najveći broj prijava na teritoriji okruga je neidentifikovane influence 3.820 sa učešćem od 49,56%, streptokoknog faringitisa 1.449 obolelih i učešćem od 18,8%, zatim streptokokni tonzilitis 1.192 slučajeva ili 15,5%. Sledi varicella sa 478 slučajeva i učešćem od 6,2% i Pneumonija viralis 165 slučajeva ili 2,14% od ukunog broja obolelih.

Tabela br. 15 Najučestalije zarazne bolesti na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. god.

Red. br.	Zarazna bolest	Broj obolelih	%	Broj umrlih	Stopa
1	Infl. vir. non ident. J 11	3820	49,56	0	0
1	Pharingitis strep. J 02.0	1449	18,80	0	0
2	Tonsilitis strept. J03.0	1192	15,46	0	0
3	Varicella B01.9	478	6,20	0	0
5	Pneumonia viralis J12	165	2,14	0	0

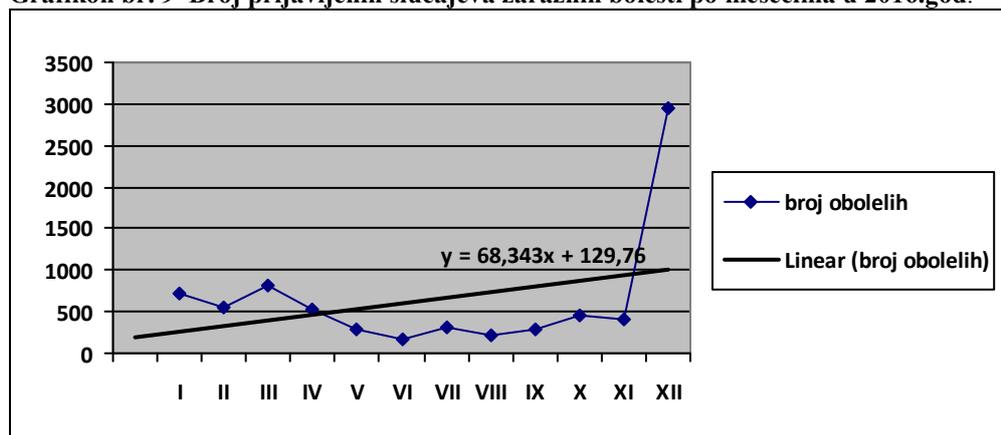
U odnosu na prethodnu godinu broj prijavljenih slučajeva influence je veći , a pneumonija je duplo manje.

U 2016.godini u ZZJZ Ćuprija pristigli su nedeljni izveštaji iz Domova zdravlja o broju registrovanih obolenja sličnih gripu (OSG). Prijavljeno je ukupno 17.178 obolela što je ukupno za 12% više nego u 2015.godini kad je prijavljeno 15.123. U 2016.godini registrovane su dve epidemije. Prva epidemija je u Dečjoj ustanovi PU „Dečja radost“ u Ćupriji sa dijagnozom Scarletina. Eksponirano je 516 dece, obolelo 5. Put prenošenja je bio kapljični.

Druga epidemija je sa dijagnozom Enteritis salmonellosis je prijavljena 22.08.2016.godine i trajala je do 12.09.2016.godine. Radi se o porodičnoj epidemiji. Izvor zaraze je neutvrđen, kao i put prenošenja. Uzročnik je izolovan iz biološkog materijala obolelih.

Distribucija prijavljenih slučajeva po mesecima pokazuje nagli skok i daleko najveći broj slučajeva u decembru mesecu (2.480 zbirnih prijava gripa) , dok je najmanje prijava zaraznih bolesti bilo u letnjim mesecima.

Grafikon br. 9 Broj prijavljenih slučajeva zaraznih bolesti po mesecima u 2016.god.

Što se tiče kretanja polno prenosivih bolesti na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. godini ukupno je registrovano 110 novih slučajeva među kojima je najviše zastupljena infekcija hlamidijama sa 85 obolelih.

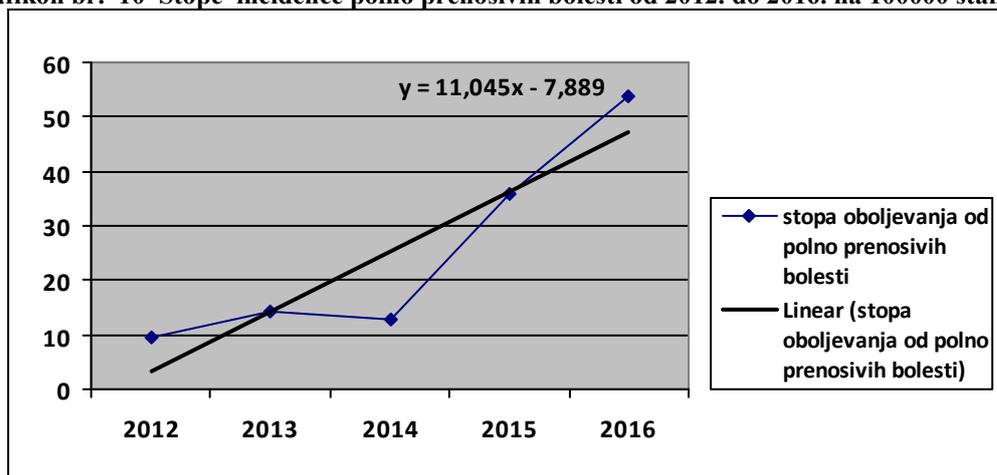
Tabela br.16 Kretanje polno prenosivih bolesti po uzrastnoj distribuciji na Pomoravskom okrugu u 2016. godini

Infekcija ili bolest	UZRAST									Svega	Stopa *
	<15	15-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60 +			
Syphilis											
Gonorrhoea											
HIV infectio											
Morbus HIV			1	1		2	1	1	6	2,94	
Hepatitis virosa B acuta			1		1	3			5	2,45	
Hepatitis viralis chronica B					1	5		1	7	3,43	
Infectio sexualis chlamydialis		1	13	68				3	85	41,59	
Hepatitis viralis acuta C								2	2	0,98	
Hepatitis viralis chronica C					2	3			5	2,45	
UKUPNO		1	15	69	4	13	1	7	110	53,82	

*Stopa na 100000 stanovnika

Stopa incidence polno prenosivih bolesti ima izrazito uzlazni trend u poslednjih pet godina i to uglavnom na račun Infectio sexualis chlamydialis, gde je u 2012. godini bilo prijavljeno svega 2 slučaja, a u 2016. godini 85 prijave hlamidijalne infekcije.

Grafikon br. 10 Stope incidence polno prenosivih bolesti od 2012. do 2016. na 100000 stanovnika

Hronične nezarazne bolesti: bolesti srca i krvnih sudova, maligni tumori, šećerna bolest, opstruktivna bolest pluća, povrede i trovanja. poremećaji mentalnog zdravlja i druge, već decenijama dominiraju u našoj nacionalnoj patologiji. Bolesti srca, krvnih sudova i maligni tumori činili su preko dve trećine svih uzroka smrti tokom 2016. godine. Više od polovine svih smrtnih ishoda (50,32%) bila je posledica umiranja od bolesti sistema krvotoka, a skoro svaka peta umrla osoba (18,5%) bila je žrtva malignog tumora.

Kao najteži oblik ishemijskih bolesti srca, **akutni koronarni sindrom (AKS)** vodeći je zdravstveni problem u razvijenim zemljama sveta, a poslednjih nekoliko decenija i zemljama u razvoju. Akutni koronarni sindrom uključuje akutni infarkt miokarda i nestabilnu anginu pektoris. Prema podacima populacionog registra za AKS, u Pomoravskom okrugu je u 2016. godini sa dijagnozom AKS evidentirano 425 slučajeva. Incidencija je iznosila je 207,9 na 100.000 stanovnika. U 2016. godini od ovog sindroma umrla je 125 osoba. Stopa smrtnosti od iznosila je 61,2 na 100.000 stanovnika.

Tabela br. 17 Broj obolelih i umrlih od vodećih hronično nezaraznih bolesti u poslednjih 5 godina

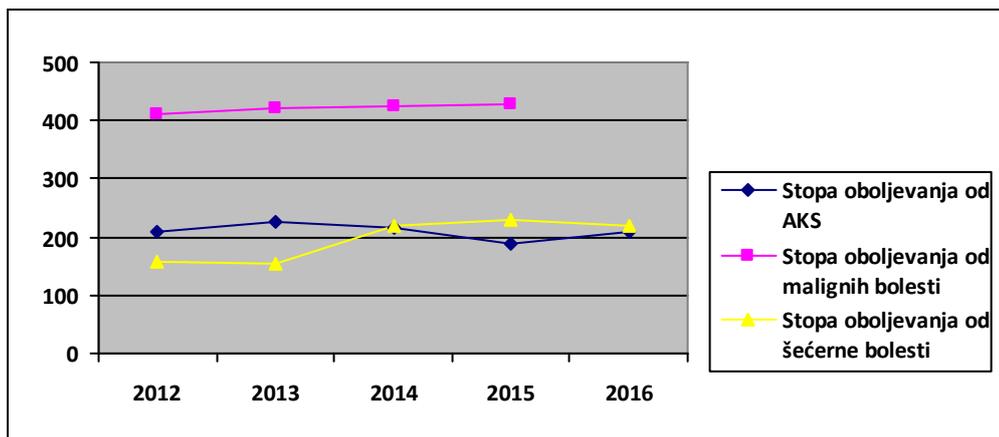
Godina	HRONIČNE NEZARAZNE BOLESTI					
	Akutni koronarni sindrom		Maligne bolesti		Dijabetes melitus	
	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli
2012	441	135	874	641	334	70
2013	474	99	891	588	409	52
2014	448	67	886	661	455	60
2015	389	68	887	642	472	140
2016	425	125		626	445	169

Epidemiološka situacija **malignih tumora** u našoj zemlji do nedavno je praćena samo na osnovu podataka o umiranju, iako je registar za rak ustanovljen još 1970. godine. Sa reorganizacijom populacionog registra za rak u centralnoj Srbiji od 1996. do danas stope oboljevanja su se udvostručile. Na teritoriji centralne Srbije u periodu od 2004. do 2013. godine, godišnje je u proseku od malignih bolesti obolevalo 25.646 osoba, dok je približno 14.610 osoba umiralo od raka.

Na osnovu podataka registra za rak Pomoravskog okruga, u 2015. godini obolelo je 887 osoba od malignih tumora(Incidencija je iznosila je 429,6 na 100.000 stanovnika), a 642 osobe je umrlo .Stopa smrtnosti od iznosila je 310,9 na 100.000 stanovnika .

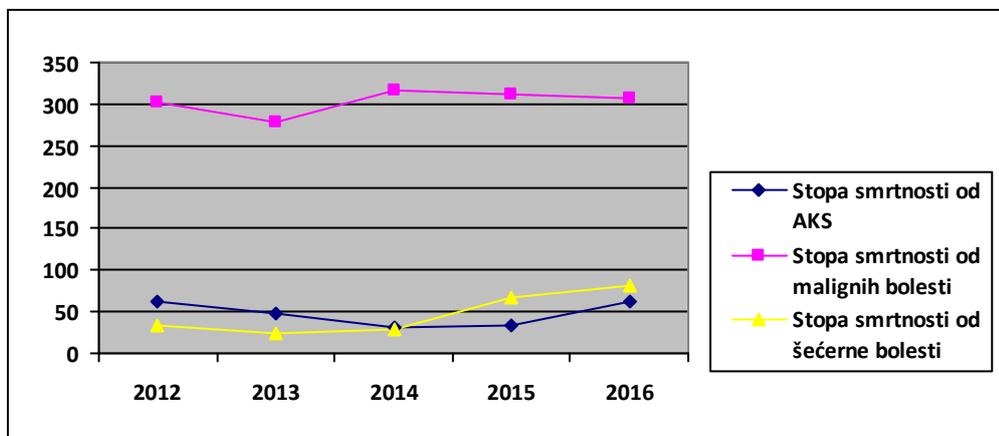
Za 2016. godinu podaci o broju obolelih još nisu konačni, dok je broj umrlih 626 odnosno stopa smrtnosti je 306,3 na 100.000. Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obojevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma i raka prostate. Kod žena maligni tumor je najčešće bio lokalizovan na dojci, grliću materice , plućima i debelom crevu i rektumu.

Grafikon br. 11 Stope incidence vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2012. do 2016. na 100000 stanovnika

Šećerna bolest jedna je od najčešćih nezaraznih bolesti. Broj obolelih od šećerne bolesti već duži niz godina raste i poprima razmere globalne epidemije. Danas u svetu od dijabetesa boluje približno 366 miliona ljudi, a Svetska zdravstvena organizacija i Međunarodne federacije za dijabetes procenjuju da će broj obolelih od dijabetesa do 2030. godine biti čak 552 miliona. Iako se najviše incidencije registruju u razvijenim zemljama, najveći porast obolelih očekuje se u zemljama u razvoju. Procenjuje se da danas u Srbiji sa dijagnozom dijabetesa boluje približno 600.000 osoba ili 8,1% populacije. Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji trend porasta broja obolelih i umrlih u poslednjih pet godina. U 2016. godini broj novoobolelih je 445 sa stopom incidence 217,7 na 100.000 stanovnika. U 2012. godini stopa je iznosila 156,9 na 100.000 stanovnika. Od posledica šećerne bolesti umrlo je u 2016. godini 169 osoba sa stopa smrtnosti 82,7 na 100.000 stanovnika tako da se stopa smrtnosti za zadnjih pet godina povećala dva ipo puta.

Grafikon br. 12 Stope mortaliteta vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2012. do 2016. na 100000 stanovnika

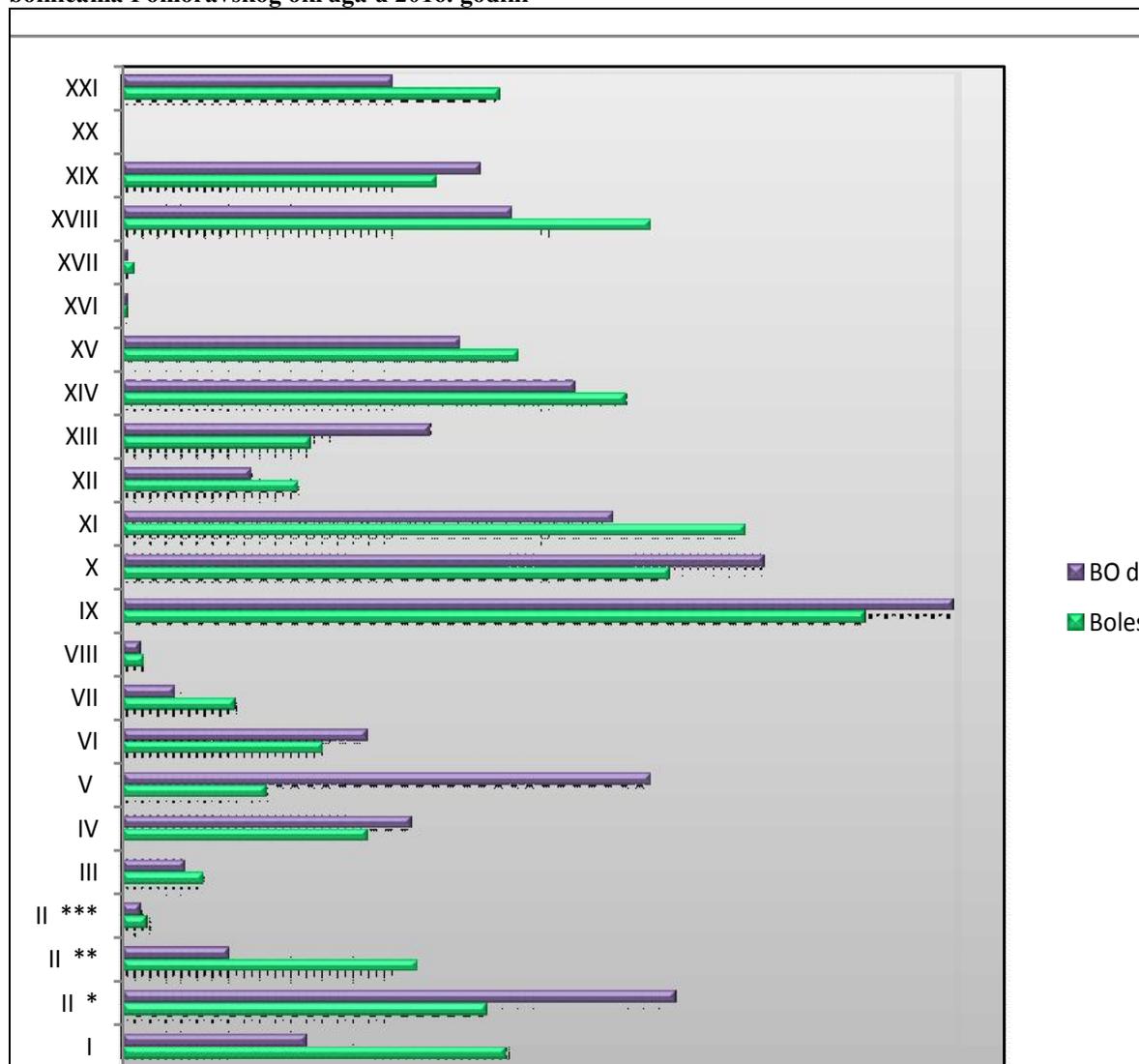
3.2.3. Bolnički morbiditet

Tabela br. 18 Struktura bolesnika i bolničkih dana (brojčana i procentualna) prema grupama bolesti u bolnicama Pomoravskog okruga u 2016. godini

Grupa bolesti	CUPRIJA		JAGODINA		PARAĆIN		DESPOTOVAC		SVILAJNAC		OKRUG		
	Bolesnika	BO dana	Bolesnika	BO dana	Bolesnika	BO dana	Bolesnika	BO dana	Bolesnika	BO dana	Bolesnika	BO dana	
I	broj	676	5008	107	702	1090	1121	18	61	4	63	1895	6955
A00-B99	%	4,6	4,3	1,4	1,0	14,8	2,5	2,0	1,2	1,6	2,8	6,1	2,9
II *	broj	938	7836	550	6426	273	6118	28	160	16	116	1805	20656
C00-C97	%	6,3	6,7	7,1	9,6	3,7	13,6	3,2	3,2	6,3	5,1	5,8	8,8
II **	broj	1092	2242	203	1452	149	419	1	6	0		1445	4119
D10-D36	%	7,4	1,9	2,6	2,2	2,0	0,9	0,1	0,1	0,0	0,0	4,7	1,7
II ***	broj	39	206	55	367	40	220	2	20	1	6	137	819
D37-D48	%	0,3	0,2	0,7	0,5	0,5	0,5	0,2	0,4	0,4	0,3	0,4	0,3
III	broj	64	367	200	1044	98	747	14	90	12	80	388	2328
D50-D89	%	0,4	0,3	2,6	1,6	1,3	1,7	1,6	1,8	4,8	3,5	1,3	1,0
IV	broj	646	5926	317	2821	176	1343	32	229	41	421	1212	10740
E00-E90	%	4,4	5,1	4,1	4,2	2,4	3,0	3,6	4,6	16,3	18,5	3,9	4,6
V	broj	389	8674	221	10227	62	835	27	147	4	44	703	19927
F00-F99	%	2,6	7,4	2,9	15,3	0,8	1,9	3,1	2,9	1,6	1,9	2,3	8,4
VI	broj	667	7161	243	1723	37	127	33	135	2	11	982	9157
G00-G99	%	4,5	6,1	3,2	2,6	0,5	0,3	3,7	2,7	0,8	0,5	3,2	3,9
VII	broj	548	1773	2	11	1	1	0		0		551	1785
H00-H59	%	3,7	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	0,8
VIII	broj	58	379	54	333	20	62	0		2	5	134	779
H60-H95	%	0,4	0,3	0,7	0,5	0,3	0,1	0,0	0,0	0,8	0,2	0,4	0,3
IX	broj	1398	13185	1163	10077	855	5964	165	1120	66	679	3647	31025
I00-I99	%	9,4	11,3	15,1	15,0	11,6	13,2	18,7	22,4	26,2	29,8	11,8	13,2
X	broj	1048	10212	553	5319	898	7106	162	1096	38	420	2699	24153
J00-J99	%	7,1	8,8	7,2	7,9	12,2	15,8	18,4	21,9	15,1	18,4	8,7	10,2
XI	broj	924	5266	980	7642	949	5026	198	455	12	48	3063	18437
K00-K93	%	6,2	4,5	12,7	11,4	12,9	11,2	22,4	9,1	4,8	2,1	9,9	7,8
XII	broj	514	3163	157	869	175	851	13	42	6	54	865	4979
L00-L99	%	3,5	2,7	2,0	1,3	2,4	1,9	1,5	0,8	2,4	2,4	2,8	2,1
XIII	broj	504	7152	261	2777	113	921	54	606	13	47	945	11503
M00-M99	%	3,4	6,1	3,4	4,1	1,5	2,0	6,1	12,1	5,2	2,1	3,0	4,9
XIV	broj	1403	12703	467	2054	514	1755	67	346	21	160	2472	17018
N00-N99	%	9,5	10,9	6,1	3,1	7,0	3,9	7,6	6,9	8,3	7,0	8,0	7,2
XV	broj	525	3264	751	4624	682	4879	0		0		1958	12767
O00-O99	%	3,5	2,8	9,8	6,9	9,3	10,8	0,0	0,0	0,0	0,0	6,3	5,4
XVI	broj	9	45	9	54	5	23	0		0		23	122
P00-P96	%	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1
XVII	broj	73	208	1	8	2	16	1	3	0		77	235
Q00-Q99	%	0,5	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,2	0,1
XVIII	broj	1089	5955	765	4913	690	3356	53	402	13	106	2610	14732
R00-R99	%	7,4	5,1	9,9	7,3	9,4	7,4	6,0	8,0	5,2	4,6	8,4	6,2
XIX	broj	907	8387	211	1482	408	3565	10	86	1	21	1537	13541
S00-T98	%	6,1	7,2	2,7	2,2	5,5	7,9	1,1	1,7	0,4	0,9	5,0	5,7
XX	broj	0		0		0		0		0		0	0
V01-Y98	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
XXI	broj	1296	7368	427	2100	122	599	4	7	0		1849	10074
Z00-Z99	%	8,8	6,3	5,5	3,1	1,7	1,3	0,5	0,1	0,0	0,0	6,0	4,3
UKUPNO	broj	14807	116480	7697	67025	7359	45054	882	5011	252	2281	30997	235851
	%	100	100	100	100	100	100	100,00	100,00	100,00	100,00	100	100

Tabelama br. 19 i 20 prikazan je bolnički morbiditet na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. godini. Posmatrajući strukturu lečenih prema grupi bolesti najveći procenat u ukupnom morbiditetu prema broju bolesnika pripada bolestima sistema krvotoka sa 11,8%, bolestima sistema za varenje 9,9 %, bolestima organa za disanje 8,7%, simptomima, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi 8,4%, bolestima mokraćno-polnog sistema 8% .

Grafikon br. 13 Procentualna struktura bolesnika i bolničkih dana prema grupama bolesti po MKB X u bolnicama Pomoravskog okruga u 2016. godini

Među pojedinačnim dijagnozama bolničkog lečenja najzastupljeniji su, karcinom dojke, karcinom dušnika i pluća, hronična opstruktivna bolest pluća ,porodaji i povratni depresijski poremećaji.

C50 Neoplasma malignum mammae	1026 slučajeva ili 2,5%
C34 Neoplasma malignum bronchi et pulmonis	921 slučajeva ili 2,3%
J44 Morbus pulmonis obstructivus chronicus alius	895 slučajeva ili 2,2%
O80 Partus spontaneus simplex (porodaj)	764 slučajeva ili 1,9%
F33 Depressio recurens	740 slučajeva ili 1,8%

Pet najčešćih dijagnoza bolničkog mortaliteta su: infarkt mozga, srčana insuficijencija, karcinom dušnika i pluća, hronična bubrežna insuficijencija i zastoj srca.

I63 Infarctus cerebri	120 slučajeva ili 10,7%
I50 Insufficiencia cordis	74 slučajeva ili 6,6%
C34 Neoplasma malignum bronchi et pulmonis	61 slučajeva ili 5,4%
N18 Insufficiencia renalis chronica	54 slučajeva ili 4,8%
I46 Institutio cordis	45 slučajeva ili 4,0%

Posmatrajući strukturu lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti može se uočiti da je grupa predškolske dece u najvećem procentu bolnički lečena od bolesti organa za disanje (J00-J99) 26,69% kao i od zaraznih i parazitarnih bolesti (A00-B99) 28,95%. Školska deca i omladina su najčešće lečena od zaraznih i parazitarnih bolesti 22,98% i bolesti organa za varenje 14,71%, dok je mlađe radno aktivno stanovništvo od 19-44 godina najčešće u bolnicama boravilo zbog trudnoće i rađanja 29,7% i mokraćno polnih bolesti 10,37%. Stanovništvo u uzrastu od 45-64 godina u bolnici je bilo najčešće zbog bolesti srca i krvnih sudova 13,27% , mokraćno polnih bolesti 10,33% i bolesti organa za varenje 10,23%, dok je populacija preko 65 godina starosti u 20,07% slučajeva bolnički lečena od bolesti kardiovaskularnog sistema, bolesti organa za varenje 9,51% i 9,11% od malignih bolesti .

Tabela br. 19 Struktura lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti u 2016. godini u bolnicama Pomoravskog okruga

GRUPA BOLESTI		BOLESNICI									
		0 до 06		07 до 18		19 до 44		45 до 64		преко 65	
		Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
I	A00 - B99	717	28,95	714	22,98	125	1,97	118	1,54	215	1,95
II	C00 – C97	1	0,04	3	0,10	97	1,53	624	8,14	1007	9,11
	D10 – D36	6	0,24	69	2,22	497	7,82	504	6,58	368	3,33
	D37 – D48	0	0,00	2	0,06	23	0,36	44	0,57	67	0,61
III	D50 – D89	8	0,32	12	0,39	45	0,71	103	1,34	211	1,91
IV	E00 - E90	35	1,41	81	2,61	99	1,56	427	5,57	548	4,96
V	F00 – F99	0	0,00	53	1,71	198	3,12	317	4,14	128	1,16
VI	G00 – G99	17	0,69	79	2,54	121	1,90	294	3,84	458	4,14
VII	H00 – H59	2	0,08	10	0,32	30	0,47	121	1,58	392	3,55
VIII	H60 – H95	77	3,11	14	0,45	16	0,25	15	0,20	12	0,11
IX	I00 – I99	12	0,48	135	4,35	195	3,07	1017	13,27	2218	20,07
X	J00 – J99	661	26,69	360	11,59	230	3,62	458	5,98	949	8,59
XI	K00 – K93	234	9,45	457	14,71	502	7,90	784	10,23	1051	9,51
XII	L00 – L99	44	1,78	91	2,93	268	4,22	228	2,97	232	2,10
XIII	M00–M99	11	0,44	24	0,77	108	1,70	377	4,92	412	3,73
XIV	N00 – N99	38	1,53	145	4,67	659	10,37	792	10,33	755	6,83
XV	O00 – O99	2	0,08	56	1,80	1888	29,70	2	0,03	1	0,01
XVI	P00 – P96	23	0,93	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
XVII	Q00–Q99	27	1,09	42	1,35	1	0,02	3	0,04	4	0,04
XVIII	R00 – R99	417	16,83	542	17,44	380	5,98	543	7,08	800	7,24
XIX	S00 – T98	93	3,75	149	4,80	322	5,07	361	4,71	589	5,33
XX	V01 – Y98	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
XXI	Z00 – Z99	52	2,10	69	2,22	552	8,68	533	6,95	634	5,74
УКУПНО		2477	99,99	3107	100,01	6356	100	7665	100	11051	100

4. ŽIVOTNA SREDINA

Prikaz podataka o stanju životne sredine odnosi se na snabdevanje stanovništva i ispitivanje higijenske ispravnosti vode za piće, zdravstvenu ispravnost namirnica, kvalitet voda iz javnih bazena i kvalitet vazduha.

Svi gradski i seoski vodovodi na teritoriji Pomoravskog okruga su pod stalnim nadzorom i kontrolom Zavoda za javno zdravlje Čuprija. To podrazumeva uzorkovanje, analizu (hemijsku i bakteriološku), stalan higijensko-sanitarni nadzor sa lokalnom sanitarnom inspekcijom. Stanovnici okruga snabdevaju se vodom iz 9 gradskih vodovoda odnosno izvorišta, na koje je priključeno 82,4% gradskog stanovništva, seoske vodovode kojih ima 35 koji se redovno ispituju na higijensku ispravnost. Dezinfekcija i ispitivanje higijenske ispravnosti vrši se redovno.

U 2016. godini uzeto je ukupno 1.731 uzorak vode iz gradskih vodovoda za bakteriološki pregled od kojih je 12 uzoraka ili 0,69% bilo neispravno. Za fizičko hemijski pregled je uzeto 1.737 uzoraka voda a 13 ili 0,75% je bilo neispravno. Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne bakterije, a hemijske, povećana mutnoća, prisustvo nitrita.

Tabela br. 20 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz gradskih vodovoda u 2016. godini

Redni broj	VODOVOD	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO -HEMIJSKI PREGLED			
		Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	ČUPRIJA	224	3	1,34	ukupne kolif.	224	2	0,89	Pov.mutnoća
2	JAGODINA	522	3	0,57	ukupne koliformne	522	6	1,15	mutnoća
3	PARAĆIN	629	2	0,32	ukupne koliformne	629	4	0,64	nitriti,mutnoća
4	SVILAJNAC	215	0	0	0	215	0	0	0
5	DESPOTOVAC	96	0	0		96	0	0	0
6	REKOVAC	45	4	8,89	ukupne koliformne	51	1	1,96	mutnoća
UKUPNO :		1731	12	0,69		1737	13	0,75	

Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji 6 registrovanih seoskih vodovoda. Tokom 2016. godine iz ovih vodovoda je uzeto 342 uzorka vode radi ispitivanja higijenske ispravnosti od kojih je 11,7% bilo hemijski a 19,6% bakteriološki neispravno.

Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne i fekalne bakterije, a hemijske povećana mutnoća,elektroprovodljivost i prisustvo amonijaka.

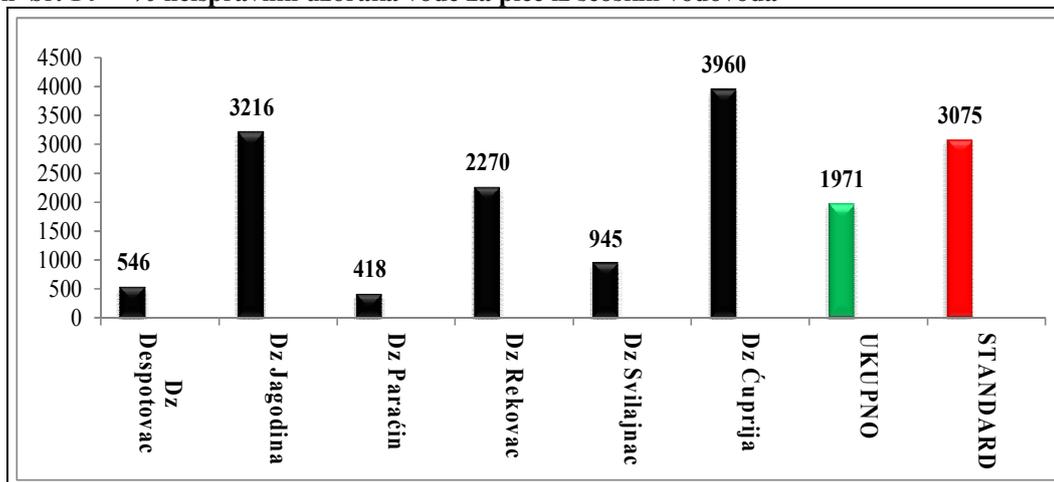
Tabela br. 21 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz seoskih vodovoda u 2016. godini

Redni broj	VODOVOD	FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED				BAKTERIOLOŠKI PREGLED			
		Broj uzetih uzorak	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzorak	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	MZ Senje	36	10	27,8	mutnoća,elektr oprovodljivost	36	12	33,3	ukupne koliformne, koliformne fekalne
2	MZ Mijatovac	24	1	4,2		24	3	12,5	strept.fekal.porek.,fek alne kolif.
3	MZ Miliva	30	0	0,0		30	11	36,7	ukupne koliformne
4	JKP Morava Vojska	24	24	100,0	NH3, elektropro	24	2	8,3	AMB
5	JKP Morava Radoši	24	0			24	0	0,0	
6	CRH-Popovac	204	5	2,5	mutnoca	204	39	19,1	fek.,streptoko
UKUPNO :		342	40	11,70		342	67	19,59	----

U navedenom periodu, fizičko-hemijska neispravnost kontrolisanih uzoraka vode za piće se kretala u rasponu od 8,98 % do 0,75% pokazujući trend pada što ukazuje na porast fizičko-hemijski ispravnih uzoraka vode za piće .Slična situacija je i sa mikrobiološkom neispravnošću koja se kretala od 4,52% do 0,69% što pokazuje znatno poboljšanje kvaliteta vode za piće.

Kvalitet vode za piće iz seoskih vodovoda je znatno lošiji nego iz gradskih vodovoda što pokazuje veći procenat neispravnih uzoraka, mada se u posmatranom periodu zapaža poboljšanje kvaliteta i ovih voda odnosno opadanje trenda neispravnih uzoraka .

Grafikon br. 14 % neispravnih uzoraka vode za piće iz seoskih vodovoda

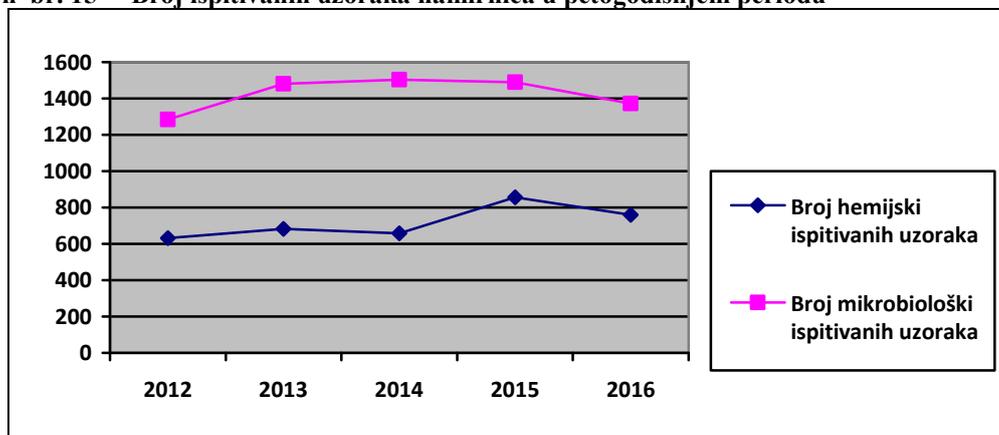
U Zavodu za javno zdravlje u Čupriji se, u skladu sa Zakonom o **bezbednosti hrane** („Sl. glasnik RS”, br. 41/2009), tokom 2016. godine kontinuirano ispitivala zdravstvena bezbednost/ispravnost 18 grupa namirnica . Na mikrobiološku ispravnost ispitano je 1.372 uzorka, a na fizičko- hemijsku 759.

Tabela br. 22 Vrsta i broj ispitivanih namirnica na mikrobiološku i hemijsku ispravnost u 2016. godini

Redni br.	Grupa namirnica	Mikrobiološka analiza	Hemijska analiza
1.	Mleko i mlečni proizvodi	35	1
2.	Meso i proizvodi od mesa	64	0
3.	Jaja	2	
4.	Žitarice i brašno	166	177
5.	Hleb, testenine	60	49
6.	Kolači i bombone	110	171
7.	Šećer , čokolada	89	25
8.	Voće		54
9.	Povrće	22	28
10.	Aditivi i začini	4	6
11.	Kafa	5	7
12.	Sladoled	27	0
13.	Bezalkoholna pića	13	20
14.	Predmeti opšte upotrebe	18	43
15.	Gotova jela		9
16.	Pesticidi		42
17.	Med		4
18.	Ostalo	757	123
19.	Ukupno	1372	759

Za poslednjih pet godina na mikrobiološku ispravnost ispitano je 7.317 uzoraka od kojih je 74 bilo neispravno ili 1,01%. Na fizičko-hemijsku ispravnost ispitano je 4242 uzorka od kojih je 60 bilo neispravno ili 1,4%.

Grafikon br. 15 Broj ispitivanih uzoraka namirnica u petogodišnjem periodu

Bazeni za kupanje i rekreaciju su kontrolisani u letnjoj sezoni najčešće po zahtevu vlasnika, a manji broj i po zahtevu inspeksijskih organa. Broj uzetih uzoraka je nedovoljan za adekvatno praćenje ispravnosti vode u bazenima. Neophodno je vlasnike bazena obavezati da ispravnost vode kontrolišu više puta u toku sezone kupanja.

Tabela br. 23 Rezultati fizičko- hemijskog i mikrobiološkog ispitivanja vode iz javnih bazena na teritoriji Pomoravskog okruga

Godina	Ukupan broj uzoraka	Neispravni uzorci			
		Mikrobiološki	%	Fiz.-hemijski	%
2012.	66	13	19,7	17	25,8
2013.	36	5	13,9	13	36,1
2014.	52	11	21,2	12	23,1
2015.	99	10	10,1	36	36,4
2016	73	7	9,6	26	35,6

Najčešći uzroci biološke neispravnosti su AMB, streptokoke fekalnog porekla, ukupne koliformne bakterije, a hemijske mutnoća, elektroprovodljivost, NH₃, nitriti, utrošak KMnO₄, hlorigi.

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji vrši monitoring **kvaliteta vazduha** u okviru državne mreže za kontrolu kvaliteta vazduha.

Sistematski monitoring se vrši na osnovu Uredbe o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Sl.gl. RS”, broj 11/10, 75/10 i 63/13).

Merenja se vrše svakodnevno na mernim mestima utvrđena Uredbom o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži („Sl. Glasnik RS“, broj 58/11).

Zavod za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, vrši merenja koncentracija zagađujućih materija, na sledećim mernim mestima:

-sumpordioksid (SO_2), azotdioksid (NO_2) i čađ u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78 i Jagodini na jednom mernom mestu ul. Kralja Petra I br.6.

-ukupne taložne materije (sa analizom teških metala: olovo (Pb), kadmijum (Cd), cink (Zn)) u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji ul. M. Novakovića br.78 i na jednom mernom mestu u Jagodini Opština, ul. Kralja Petra I br.6.

-suspendovane čestice (PM_{10}) sa analizom teških metala (olovo (Pb), kadmijum (Cd), nikel (Ni), Arsen (As)) – u Čupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Čuprija „Pomoravlje“ u Čupriji, ul. M. Novakovića br.78.

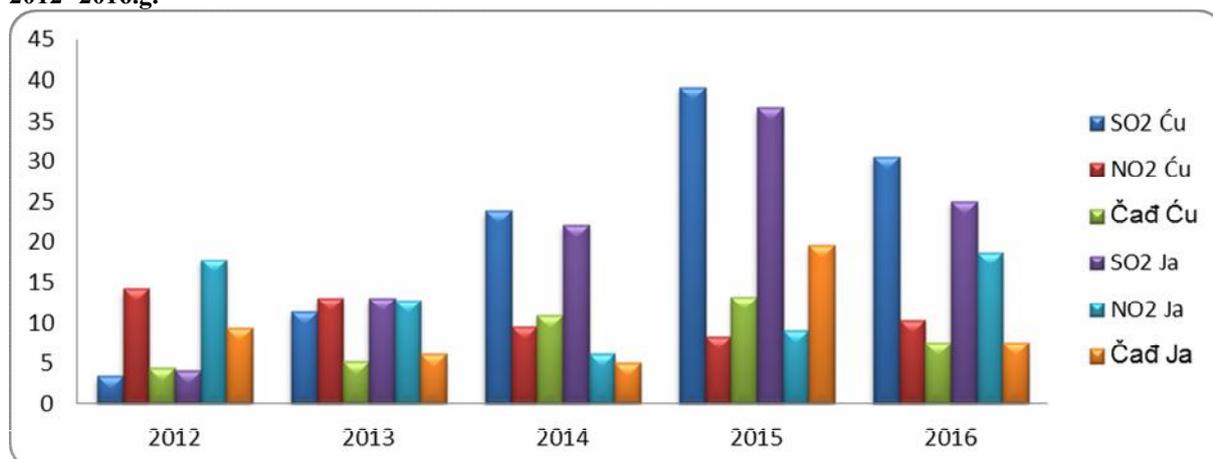
Tabela br. 24 Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2012- 2016.g.

Naselje	Parametri	2012			2013			2014			2015			2016		
		SO ₂	NO ₂	ČA Đ	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	NO ₂	ČAĐ	SO ₂	NO ₂	ČAĐ
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	288	288	291	318	318	318	328	328	328	340	340	328	359	359	359
	Srednja GV (µg /m ³)	3,46	14,2	4,52	11,3	13,10	5,17	23,89	9,59	10,97	39.13	8.27	10,97	30,47	10,35	7,45
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	218	218	218	327	327	327	296	326	322	365	365	322	347	347	347
	Srednja GV (µg /m ³)	4,13	17,86	9,3	13,04	12,75	6,14	22,10	6,18	5.00	36.63	9.0	5.00	25,07	18,71	7,45
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	0	3	8	2	0	0	2	0	0	0	0	0	1	0	0

Tabela br. 25 Srednje godišnje koncentracije taložnih materija i suspendovanih čestica na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2012- 2016.g.

		2012		2013		2014		2015		2016	
Naselje	Parametri	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspendovane čestice PM ₁₀ GV(μg /m ³)
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	10	-	12	56	10	52	12	48	12	49
	Srednja vrednost (μg /m ³)	260,6	-	93,5	31,37	121.70	54.01	121.70	63.54	173,67	35,94
	Merna mesta	1	-	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	1	-	0	27	0	35	0	30	1	8
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	10	-	12	-	12	-	12	-	12	-
	Srednja vrednost (μg /m ³)	174,7	-	69,7	-	116.67	-	116.67	-	217,75	-
	Merna mesta	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
	Broj dana merenja >GV	0	-	0	-	0	-	0	-	1	-

Grafikon br.16 Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čađi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2012- 2016.g.

5. OBAVEZNA IMUNIZACIJA STANOVNIŠTVA

U skladu sa Programom obaveznih imunizacija stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti u 2016. godini tabelama je prikazana vakcinoprofilaksa pojedinih grupacija stanovništva protiv dečije paralize, TBC, morbila, hemofilusa, parotita, rubeole, difterije, tetanusa, pertusisa i hepatitisa B.

Za vakcinaciju su zaduženi svi domovi zdravlja okruga u saradnji sa epidemiološkom službom Zavoda za javno zdravlje Čuprija.

Tabela br. 26 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv dečije paralize na teritoriji Pomoravskog okruga za 2016. god.

Redni br.	Opština	Vakcinacija OPV			Revakcinacija OPV								
					u 2. godini			u 7. godini			u 14. godini		
		Br. plan.	Br. vakt.	%	Br. plan.	Br. revakt.	%	Br. plan.	Br. revakt.	%	Br. plan.	Br. revakt.	%
1	Despotovac	140	140	100	170	165,00	97,05	157	150,00	95,51	224	200,00	89,28
2	Jagodina	613	608	99,2	600	517,00	96,16	670	401,00	59,85	680	560,00	82,35
3	Paraćin	460	448	97,4	440	429,00	97,5	450	438,00	97,33	510	499,00	97,84
4	Rekovac	30	26	86,7	43	43,00	100	60	60,00	100	83	58,00	69,87
5	Svilajnac	130	130	100,0	160	160,00	100	165	156,00	94,54	220	220,00	100,00
6	Čuprija	187	187	100,0	250	208,00	83,2	261	253,00	96,93	255	208,00	81,57
Ukupno okrug		1694	1539	90,9	1663	1522	91,52	1761	1458	82,79	1972	1745	88,48

Vakcinacija protiv dečije paralize realizovana je sa obuhvatom od 90,9%, revakcinacija u 2. godini sa 91,5%, u 7. sa 82,8% i u 14. godini sa 88,5%.

Tabela br. 27 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv tuberkuloze na području Pomoravskog okruga za 2016. god.

R.br.	Opština	Broj živorođenih	broj vakcinisanih	%
1	Paraćin	701	691	98,57
2	Jagodina	473	467	98,73
3	Ćuprija	337	323	95,84
Ukupno		1511	1481	98,01

Imunizacija protiv tuberkuloze obavlja se u porodilištima i kako pokazuje tabela 27, 98% živorođene dece u 2016. godini je vakcinisano.

Tabela br. 28 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv malih boginja, zaušaka i crvenke na području Pomoravskog okruga za 2016. god.

Redni broj	Opština	Vakcinacija MMR			Revakcinacija MMR u 7. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%
1	Despotovac	170	162	95,29	157	150	95,51
2	Jagodina	580	550	94,82	670	616	91,94
3	Paraćin	470	451	95,95	450	434	96,44
4	Rekovac	43	42	97,67	60	60	100,00
5	Svilajnac	155	150	96,77	165	156	94,54
6	Ćuprija	225	209	92,88	261	257	98,46
Ukupno okrug		1643	1564	95,19	1761	1673	95

Vakcinacija MMR vakcinom realizovana je na teritoriji okruga sa 95,2%, revakcinacija u 7. godini sa 95%.

Tabela br. 29 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv bolesti koje izaziva Haemophilus influenzae tip b na području Pomoravskog okruga za 2016. god.

Redni broj	Opština	Hib vakcinacija		
		Br. plan.	Br. vakc.	%
1	Despotovac	140	140	100
2	Jagodina	613	608	99,18
3	Paraćin	460	448	97,39
4	Rekovac	30	26	86,66
5	Svilajnac	130	130	100
6	Ćuprija	187	187	100
Ukupno okrug		1694	1539	90,85

HIB vakcinacija realizovana je sa obuhvatom od 90,8% .

Tabela br. 30 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv difterije, tetanusa, pertussisa na teritoriji Pomoravskog okruga za 2016. godinu.

Redni br	Opština	Vakcinacija DTP			Revakcinacija DTP u 2. godini			Revakcinacija DT u 7. godini			Revakcinacija dT u 14. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%
1	Despotovac	140	140	100,00	170	165	97,05	157	150	95,51	224	200	89,28
2	Jagodina	613	608	99,18	600	517	86,16	670	613	91,49	680	640	94,11
3	Paraćin	460	448	97,39	440	429	97,50	450	438	97,33	510	505	99,01
4	Rekovac	30	26	86,66	43	43	100,00	60	60	100,00	83	66	79,51
5	Svilajnac	130	130	100,00	160	160	100,00	165	156	94,54	220	220	100,00
6	Čuprija	187	187	100,00	250	208	83,20	261	257	98,46	255	209	81,96
Ukupno okrug		1694	1539	90,85	1663	1522	91,52	1761	1674	95,05	1972	1840	93,3

Obavezna vakcinacija protiv difterije, tetanusa i pertussisa realizovana je sa obuhvatom dece od 90,8% , dok su revakcinacije realizovane sa nešto većim obuhvatom .Vakcinacija protiv hepatitisa B je u ukupnom procentu realizovana sa 88% kod dece u prvoj godini života, dok je u 12. godini taj procenat 84,6%.

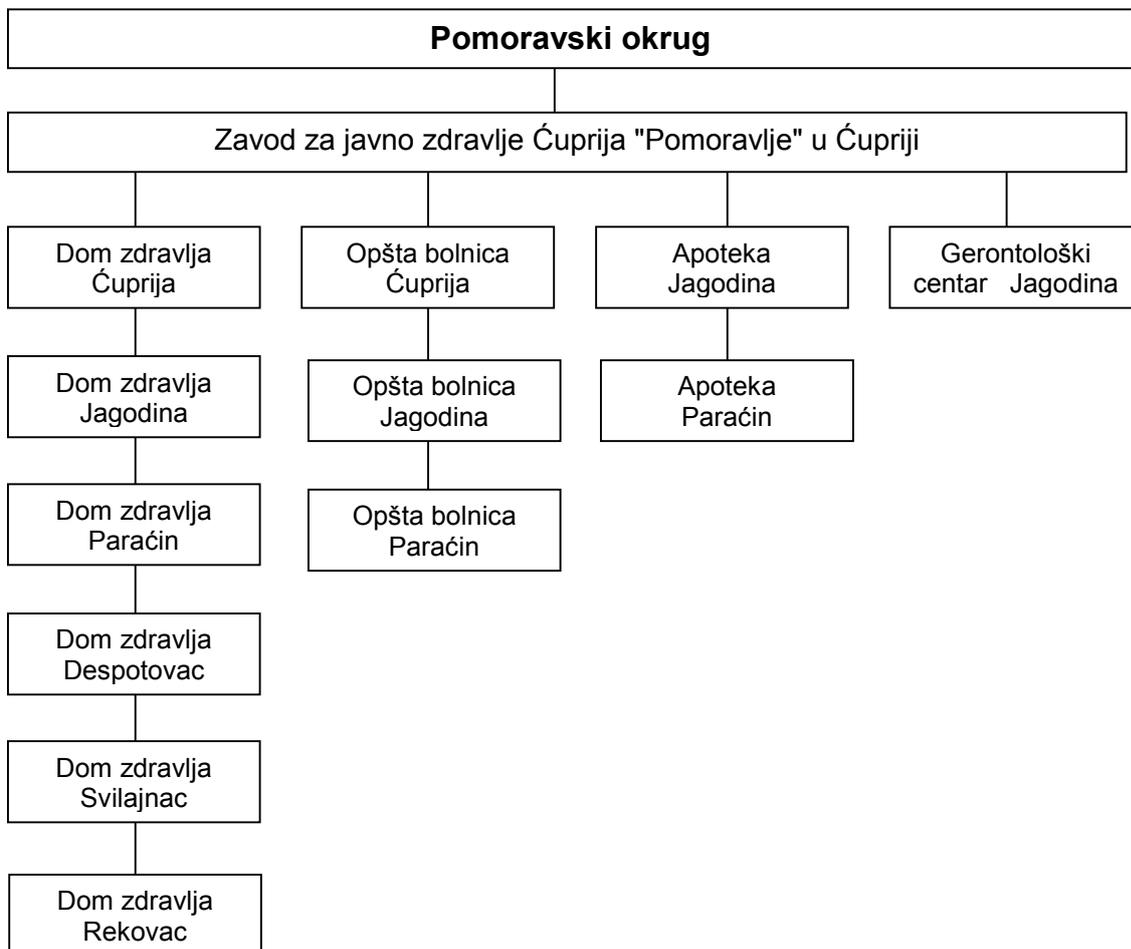
Tabela br. 31 Izveštaj o sprovedenoj imunizaciji protiv hepatitisa B na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. godini

Redni	Opština	Hep. B vakcinacija u prvoj godini					Hep. B vakcinacija u 12. godini				
		sa tri doze			Vakcin. sa dve doze	Vakcin. sa jednom dozom	sa tri doze			Vakcin. sa dve doze	Vakcin. sa jednom dozom
		Br. plan.	Br. vakc.	%			Br. plan.	Br. Vakc.	%		
1	Despotovac	140	140	100	5	1	0	0	0	0	0
2	Jagodina	613	577	94,12	350	8	726	692	95,31	22	10
3	Paraćin	460	443	96,3	17	0	230	223	96,95	0	0
4	Rekovac	30	26	86,66	0	17	51	48	94,11	3	49
5	Svilajnac	130	130	100	0	0	205	60	29,26	60	10
6	Čuprija	187	176	94,11	18	11	75	50	66,66	17	0
Ukupno okrug		1694	1492	88,07	390	37	1267	1073	84,68	102	69

6. KADROVI ZAPOSLENI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA POMORAVSKOG OKRUGA

Na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. godini je postojalo 12 samostalnih zdravstvenih ustanova i to: 3 opšte bolnice, 6 domova zdravlja, 2 apotekarske ustanove i Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Gerontološki centar je socijalno zdravstvena ustanova, u Jagodini.

Šema zdravstvenih ustanova u Pomoravskom okrugu

Ukupan broj zaposlenih u svim zdravstvenim ustanovama okruga je 3.231 od čega je 2.500 zdravstvenih radnika i saradnika ili 77,4%, a 731 nemedicinskih radnika ili 22,6%.

Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom je 737 ili 29,5%, sa višom 336 ili 13,4% i sa srednjom 1.417 ili 56,7%, što pokazuje da na jednog zdravstvenog radnika sa visokom školom dolaze 2,38 sa višom i srednjom.

Broj lekara u zdravstvenim ustanovama je 600 od čega 478 specijalista ili 79,7%. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend opadanja. U odnosu na 2012. godinu u 2016. godini broj zaposlenih je manji za 208 odnosno 6%. Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom manji je za 3,8% , sa višom je za 9% veći broj zaposlenih dok je sa srednjom manji za 8,8%.

Grafikon br.17 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi od 2012. do 2016. Godine.

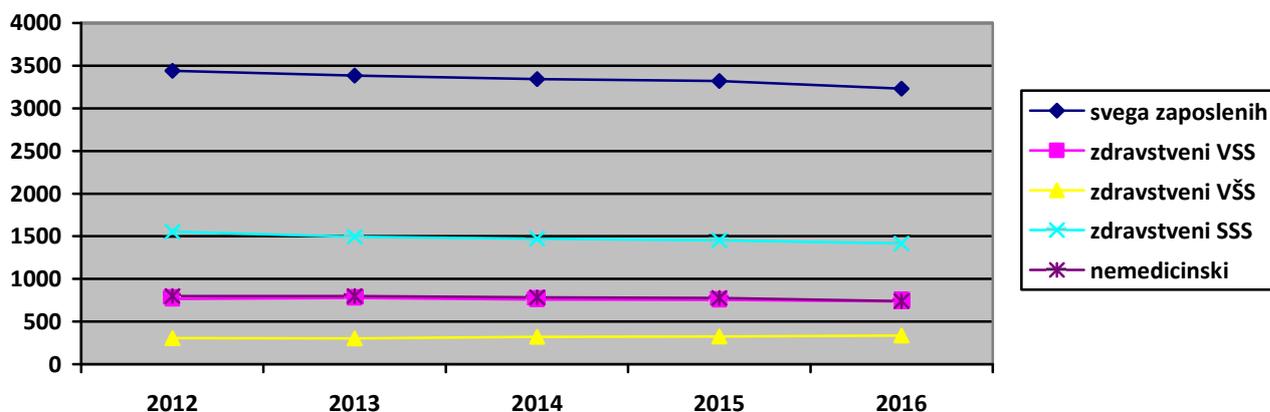

Tabela br. 32 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2016 godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Zdravstveni radnici																	NEMEDICINSKI			
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA									VŠS			SSS				NIZA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga	
				Svega	od toga						SVEGA	od toga		Svega	od toga			administrativni	tehnički				
					Svega	opštem medicinske	na specijalizaci	specijalisti	stomatolozi	farmaceuti		ostalo	Med.sestre- tehničari		ostali	med.sestre- tehničari	babice					ostali	
6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22							
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
UKUPNO		3231	2500	737	600	61	61	478	51	41	45	336	256	80	1417	1277	45	95	10	731	296	435	
1	OB Jagodina	598	476	122	109	2	18	89	0	5	8	80	66	14	272	253	9	10	2	122	31	91	
2	OB Paraćin	348	289	79	75	0	3	72	0	1	3	45	33	12	165	157	6	2	0	59	12	47	
3	OB Čuprija	843	673	159	149	2	14	133	2	2	6	106	85	21	400	377	17	6	8	170	47	123	
4	DZ Despotovac	198	154	48	35	0	8	27	8	1	4	11	9	2	95	76	0	19	0	44	13	31	
5	DZ Jagodina	305	245	99	72	25	6	41	18	2	7	35	29	6	111	93	9	9	0	60	23	37	
6	DZ Paraćin	189	156	61	50	8	3	39	10	0	1	9	8	1	86	86	0	0	0	33	13	20	
7	DZ Rekovac	78	60	16	14	5	1	8	1	1	0	7	7	0	37	34	0	3	0	18	6	12	
8	DZ Svilajnac	227	177	50	40	10	3	27	6	4	0	12	6	6	115	95	4	16	0	50	10	40	
9	DZ Čuprija	195	147	53	40	7	3	30	6	2	5	21	12	9	73	62	0	11	0	48	24	24	
10	ZZJZ "Pomoravlje"	75	60	26	14	0	2	12	0	1	11	7	0	7	27	27	0	0	0	15	11	4	
11	Apotekarska ustanova Jagodina	42	29	16	0	0	0	0	0	16		0	0	0	13	0	0	13	0	13	7	6	
12	Apotekarska ustanova Paraćin	16	12	6	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	6	0	0	6	0	4	4	0	
13	Gerontološki centar	117	22	2	2	2	0	0	0	0	0	3	1	2	17	17	0	0	0	95	95	0	

6.1. Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Tabela br. 33 Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti na teritoriji Pomoravskog okruga prema stručnoj spreml u 2016. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																	NEMEDICINSKI RADNICI		
			SVEGA - zdravstveni	VISOKA STRUČNA SPREMA										VISA STRUČNA			SREDNJA STRUČNA					
				Svega visoka sprema	Svega lekara	lekari			stomatolozi	farmaceuti	hemičari	ostalo	SVEGA	od toga		SVEGA	od toga					
						opštem medicine na	specijalizaci	specijalisti						med. sestre - tehničari	ostali		med. sestre - tehničari	ostali				
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
UKUPNO		1192	939	327	251	55	24	172	49	10	2	15	95	71	24	517	459	58		253	89	164
1	DZ Despotovac	198	154	48	35	0	8	27	8	1	2	2	11	9	2	95	76	19		44	13	31
2	DZ Jagodina	305	245	99	72	25	6	41	18	2	0	7	35	29	6	111	102	9		60	23	37
3	DZ Paraćin	189	156	61	50	8	3	39	10	0	0	1	9	8	1	86	86	0		33	13	20
4	DZ Rekovac	78	60	16	14	5	1	8	1	1	0	0	7	7	0	37	34	3		18	6	12
5	DZ Svilajnac	227	177	50	40	10	3	27	6	4	0	0	12	6	6	115	99	16		50	10	40
6	DZ Ćuprija	195	147	53	40	7	3	30	6	2		5	21	12	9	73	62	11		48	24	24

6.2. Zaposleni u bolnicama

Tabela br. 34 Zaposleni u bolnicama u Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2016. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Zdravstveni radnici																NEMEDICINSKI			
			VISOKA STRUČNA SPREMA									VŠS			SSS				NIŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga	
			Svega	od toga								SVEGA	od toga		Svega	od toga					administrativni	tehnički
				Svega	opštem medicini	na specijalizaci	specijalisti	stomatolozi	farmaceuti	ostalo	Med.sestre- tehničari		ostali	med.sestre- tehničari		babice	ostali					
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
UKUPNO		1789	1438	360	333	4	35	294	2	8	17	231	184	47	837	787	32	18	10	351	90	261
1	OB Jagodina	598	476	122	109	2	18	89	0	5	8	80	66	14	272	253	9	10	2	122	31	91
2	OB Paraćin	348	289	79	75	0	3	72	0	1	3	45	33	12	165	157	6	2	0	59	12	47
3	OB Čuprija	843	673	159	149	2	14	133	2	2	6	106	85	21	400	377	17	6	8	170	47	123

U tri bolnice Pomoravskog okruga ima 1.789 zaposleni od kojih su 1.438 zdravstveni radnici ili 80,4%, lekara je 333 od čega 294 specijalista ili 88,3%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 1.018, a to je 3,1 po lekaru.

7. Korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite

Primarnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga pružaju šest domova zdravlja u Čupriji, Jagodini, Paraćinu, Svilajncu, Despotovacu i Rekovcu.

Ukupan broj zaposlenih u ovim ustanovama u 2016. godini bio je 1.192 od čega je 251 lekara (172 specijalista ili 68,5%), 71 tehničara sa višom i 459 tehničara sa srednjom stručnom spremom. Nemedicinskih radnika je ukupno 253 ili 21,2% od ukupnog broja zaposlenih što je nešto iznad propisanih normativa prema Pravilniku (do 15%).

Broj korisnika primarne zdravstvene zaštite na teritoriji Pomoravskog okruga prema podacima Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje za 2016. godinu je 203.725 osiguranika što je 812 korisnika po jednom lekaru. Broj medicinskih tehničara po lekaru je 2,1.

Detaljnije će korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite biti prikazano kroz pojedine službe primarne zdravstvene zaštite i to službe opšte medicine, službe za zdravstvenu zaštitu žena, službe za zdravstvenu zaštitu dece i školske dece, službe medicine rada, stomatološke službe, laboratorijske dijagnostike i hitne pomoći.

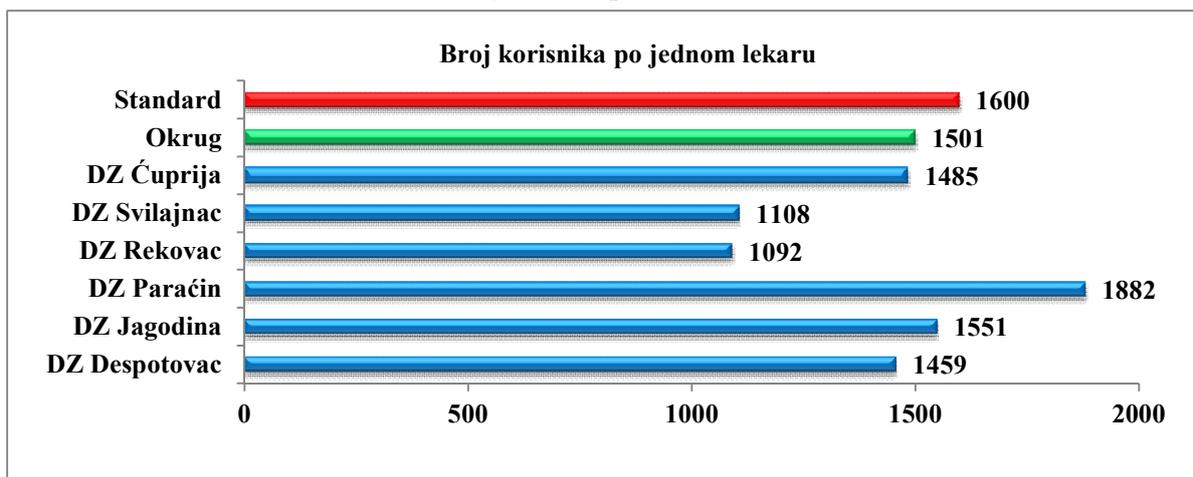
- Zdravstvena zaštita odraslog stanovništva -

U službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva u šest domova zdravlja Pomoravskog okruga radilo je u 2016. god ukupno 113 lekara, od čega 69 ili 61,1% specijalista opšte medicine i 184 tehničara što je 1,6 tehničara po lekaru što je iznad predviđenog normativa (1:1). U skladu sa standardom Pravilnika o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (» Sl. Glasnik« br.22/13), domovi zdravlja u Despotovcu i Paraćinu imaju manje lekara od broja predviđenog standardom, dok domovi zdravlja u Rekovcu, Svilajncu i Čupriji imaju višak lekara. Medicinskih tehničara ima u višku u svim domovima zdravlja osim u domu zdravlja Paraćin. Služba opšte medicine doma zdravlja u Paraćinu ima najveći broj korisnika po jednom lekaru 1.882, a najmanji broj korisnika po lekaru je u Domu zdravlja Rekovac 1.092, što je znatno ispod standarda. Prosečan broj korisnika po lekaru u službama opšte medicine na teritoriji celog okruga je 1.501 (tabela 1.), što je ispod standarda koji propisuje Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (**1.600 odraslih stanovnika-korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 1 Kadar i korisnici u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (19 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	13	12	6	0	6	50,0	18	27	2	25	2,3	17510	1459
DZ Jagodina	38	38	18	2	18	47,4	50	56	2	54	1,5	58951	1551
DZ Paraćin	27	22	6	0	16	72,7	39	34	1	30	1,5	41401	1882
DZ Rekovac	7	8	4	0	4	50,0	9	15	0	15	1,9	8733	1092
DZ Svilajnac	12	16	5	1	10	62,5	16	26	0	26	1,6	17728	1108
DZ Čuprija	16	17	1	1	15	88,2	23	26	2	24	1,5	25319	1489
OKRUG	113	113	40	5	69	61,1	155	184	7	174	1,6	169642	1501

Grafikon br.1 Obezbeđenost lecarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard

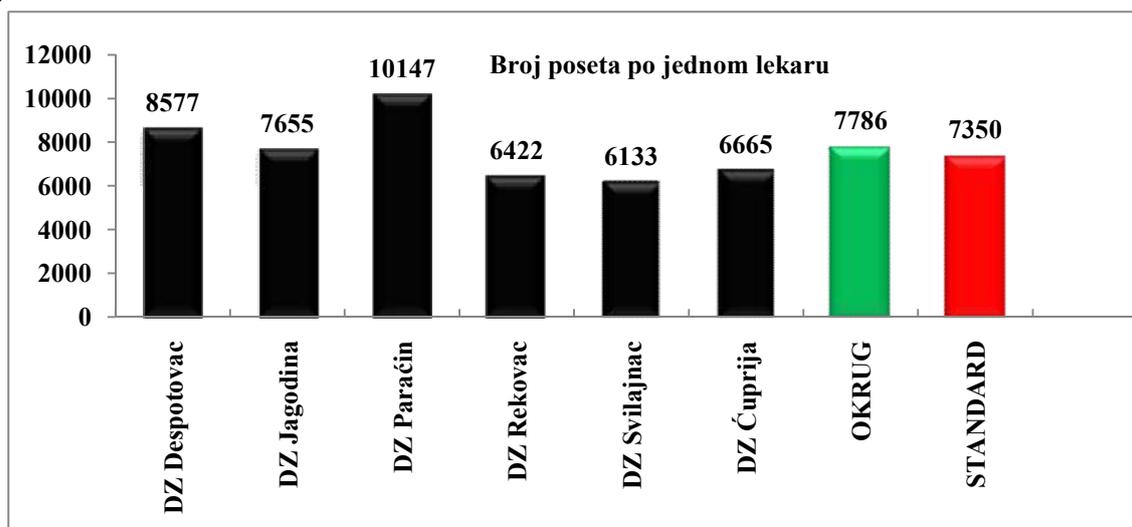

Ukupan broj poseta lekarima u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva okruga u 2016. godini je bio 879.856 što je 7.786 poseta po jednom lekaru (**standard 7.350 poseta**) i 5,2 poseta po jednom korisniku. Najveći broj poseta po lekaru 10147 je u Domu zdravlja Paraćin, a najmanje u DZ Svilajnac 6133 po lekaru. Zdravstvenu zaštitu najviše koriste korisnici DZ Despotovac i DZ Rekovac 5,9 poseta lekaru po jednom korisniku, a najmanje korisnici doma zdravlja Čuprija 4,5 poseta po korisniku u 2016. godini (tabela 2). Broj poseta radi preventivnih pregleda je 14.922 što je svega 0,2% od ukupnog broja poseta lekaru na nivou okruga (u 2015. je bilo 3%).

Tabela br. 2 Posete – korišćenje službe za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva.

Zdravstvene ustanove	Posete							Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (19 godina i više)
	U ordinaciji kod lekara			Kućne		Radi preventivnih pregleda	Svega poseta lekara				
	Ukupno	Od toga prve	Ostalih med. radnika	Lekara	Ostalih med. radnika						
DZ Despotovac	97235	28634	44437	4267	3915	1421	102923	12	8577	5,9	17510
DZ Jagodina	283081	99512	168324	2962	22309	4861	290904	38	7655	4,9	58951
DZ Paraćin	217401	56301	77100	1673	1915	4157	223231	22	10147	5,4	41401
DZ Rekovac	50674	16891	36126	98	295	600	51372	8	6422	5,9	8733
DZ Svilajnac	92427	53497	92070	1988	13512	3705	98120	16	6133	5,5	17728
DZ Čuprija	109276	27521	26311	3852	4930	178	113306	17	6665	4,5	25319
OKRUG	850094	282356	444368	14840	46876	14922	879856	113	7786	5,2	169642

Grafikon br. 2 Broj poseta po lekaru u 2016. godini u za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva u odnosu na standard-mere izvršenja

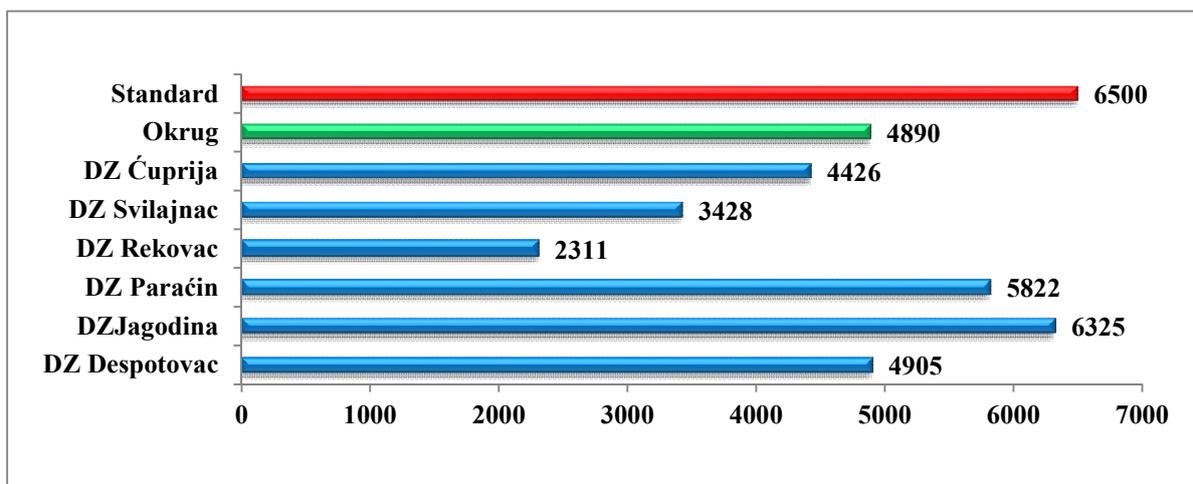
- Služba za zdravstvenu zaštitu žena -

U službama za zdravstvenu zaštitu žena tokom 2016. godine radilo je 17 lekara i 23 tehničara ili 1,4 po lekaru. Broj korisnika po 1 lekaru je 5.399 pa se može reći da je obezbeđenost lekarima izuzetno dobra u svim opštinama (**standard 6.500 žena po lekaru**). Najveći broj korisnika po lekaru je u domovima zdravlja Jagodina 6.523 i Paraćin 5.702. Posmatrajući Na nivou Okruga ukupno je 1 lekar u višku u odnosu na normativ i to u Čupriji. Tehničara u odnosu na normativ prema Pravilniku, u višku je u domovima zdravlja Paraćin, Svilajnac i Čuprija, dok u domu zdravlja Despotovc nedostaje jedan tehničar. Domovi zdravlja u Rekovcu i Jagodini su u skladu sa normativom. Na nivou Okruga medicinskih tehničara je za 3 više od propisanih normativa.

Tabela br. 3-Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite žene

Zdravstvene ustanove	lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika (žene 15 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru	
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2			2	100,0	2	1		1	1	9434	4717
DZ Jagodina	5	5		1	4	80,0	7	7	3	4	1,4	32616	6523
DZ Paraćin	4	4			4	100,0	5	6	1	5	1,5	22809	5702
DZ Rekovac	1	1			1	100,0	1	1		1	1,0	3006	3006
DZ Svilajnac	2	2			2	100,0	2	4		4	2,0	9827	4914
DZ Čuprija	2	3			3	100,0	3	4	4		1	14095	4698
OKRUG	16	17	0	0	16	94,1	20	23	8	15	1,4	91787	5399

Grafikon br.3 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu žena

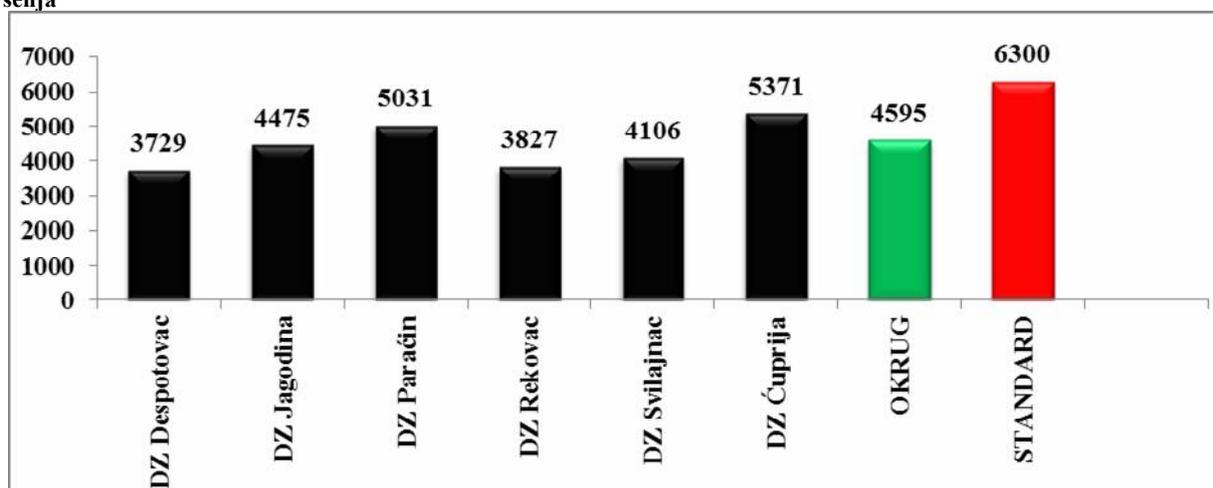

Broj poseta po lekaru u 2016. godini se kreće od 3.729 u Despotovcu do 5.371 u Čupriji, prosek na nivou okruga je 4.595 poseta što je znatno ispod standarda (**standard 6300 poseta**). Broj poseta po jednom korisniku se u 2016. godini kretao od 0,8 u Rekovcu, do 1,5 u Jagodini (tab. 4), što pokazuje da žene nedovoljno koriste ovu vrstu zdravstvene zaštite u domovima zdravlja, trudnica je sve manje iz godine u godinu, a sve više se koristi privatna lekarska praksa. Broj sistematskih pregleda iznosi 11.861 za ceo okrug, a broj korisnica je 91.787 iz čega proističe da je 12,9% korisnica obavilo sistematski pregled što je 1,6% više nego prethodne godine.

Tabela br. 4 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu žena

Zdravstvene ustanove	Posete								Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (žene 15 godina i više)
	Ukupno poseta kod lekara	Posete u savetovalištu	Radi sistem.preg.	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod lekara			Broj lekara				
					Ukupno	Od toga prve	Ostalih med. radnika					
DZ Despotovac	7457	1745	1622	840	3250	1595	0	2	3729	1,3	9434	
DZ Jagodina	22377	7535	2464	439	11939	7242	5479	5	4475	1,5	32616	
DZ Paraćin	20125	2636	4041	0	13448	7769	18365	4	5031	1,1	22809	
DZ Rekovac	3827	430	253	142	3002	1065	395	1	3827	0,8	3006	
DZ Svilajnac	8211	1694	1294	205	5018	2147	3432	2	4106	1,2	9827	
DZ Čuprija	16114	2891	2187	672	10364	3635	750	3	5371	0,9	14095	
OKRUG:	78111	16931	11861	2298	47021	23453	28421	17	4595	1,2	91787	

Grafikon br. 4 Broj poseta po lekaru u 2016. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu žena u odnosu na standard-mere izvršenja

- Služba za zdravstvenu zaštitu dece –

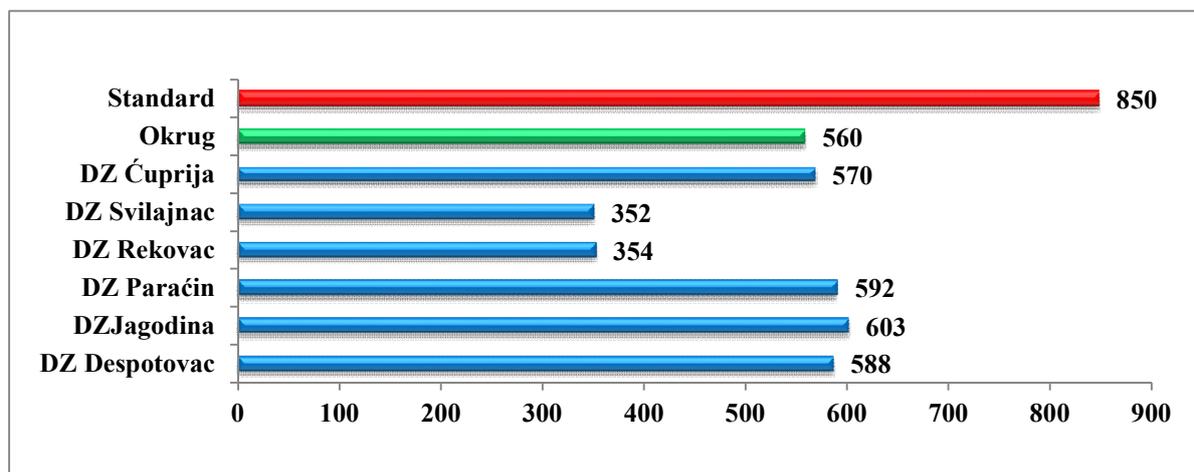
U službama za zdravstvenu zaštitu dece u 2016. godini radilo je 20,5 lekara od čega je 95,1% specijalista pedijatrije i 38 tehničara ili 1,9 tehničara po lekaru. **U domu zdravlja Rekovac postoji 1 lekar specijalista pedijatrije koji radi i u zdravstvenoj zaštiti predškolske i školske dece pa se zato prikazuje po pola u obe službe.** Ukupan broj lekara je manji za 0,5 u odnosu na normativ za okrug, a medicinskih sestara 9.

Broj korisnika po 1 lekaru je 560 na teritoriji okruga, a gledajući po opštinama broj korisnika po lekaru se kreće od 352 u Svilajncu 603 u Jagodini (tab. 5), što pokazuje dobru obezbeđenost lekarima. (Prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, **850 dece - korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 5 Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite dece

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (deca 0-6 god.)	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	2			2	100,0	2	4	1	3	2,0	1176	588
DZ Jagodina	9	7			7	100,0	13	14	6	8	2,0	4223	603
DZ Paraćin	5	5			5	100,0	7	7		7	1,4	2960	592
DZ Rekovac	1	0,5			0,5	100,0	1	3		3	6,0	354	354
DZ Svilajnac	2	3		1	2	66,7	2	6	1	5	2,0	1055	352
DZ Čuprija	2	3			3	100,0	4	4	1	3	1,3	1711	570
OKRUG	21	20,5	0	1	19,5	95,1	29	38	9	29	1,9	11479	560

Grafikon br.5 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu dece

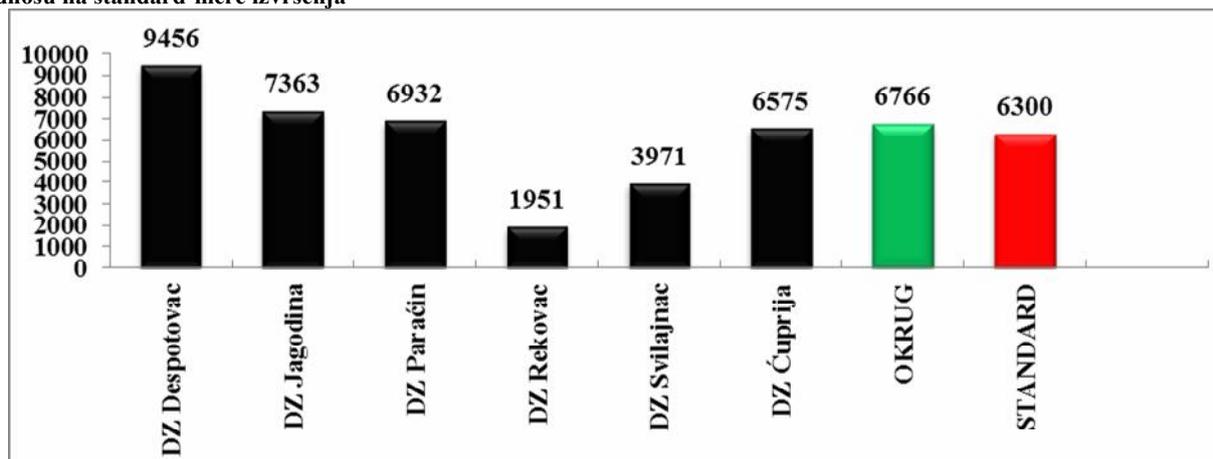

Najveći broj poseta u službi za zdravstvenu zaštitu dece po jednom lekaru u toku 2016. godine je bilo u Despotovcu 9.456, a najmanji broj poseta po lekaru 1.951 u Rekovcu (tab. 6). Prosečan broj poseta po lekaru na teritoriji okruga je 6.766 (**standard 6300 poseta**), dok je svako dete u proseku u toku godine 12,1 puta posetilo lekara. Od ukupnog broja poseta lekaru, 77,8% je bilo kurativnih poseta, a 22,2% preventivnih.

Tabela br. 6 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu dece

Zdravstvene ustanove	Posete								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistemat.preg.	Radi kontrolnih pregleda	u savetovalištu		U ordinaciji kod lekara				
				Odojčadi	Ostale dece	Ukupno	Od toga prve	ostalih med. radnika		
DZ Despotovac	18908	1028	1391	331	753	15405	9101	843	9454	16,1
DZ Jagodina	51540	6329	1136	3167	2125	38783	25322	9300	7363	12,2
DZ Paraćin	34661	3866	50	2376	2122	26247	16753	10219	6932	11,7
DZ Rekovac	1951	348	176	156		1271	715	447	1951	5,5
DZ Svilajnac	11912	306	86	405	661	10454	5757	3805	3971	11,3
DZ Čuprija	19725	1931	1048	117	931	15698	11496	6177	6575	11,5
OKRUG	138697	13808	3887	6552	6592	107858	69144	30791	6766	12,1

Grafikon br. 6 Broj poseta po lekaru u 2016. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu dece u odnosu na standard-mere izvršenja

- Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine -

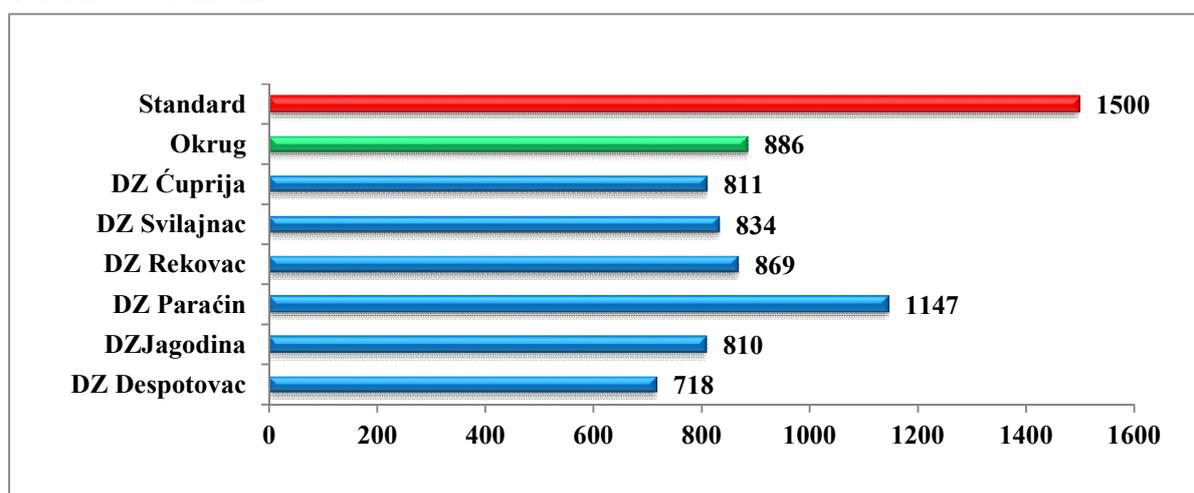
U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2016. godini radilo je 25,5 lekara od čega 17,5 specijalista pedijatrije ili 68,6%. Prema važećem normativu Pravilnika o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti na teritoriji okruga jednog lekara više od normativa ima DZ Čuprija, DZ Despotovac i DZ Svilajnac. Broj korisnika po lekaru kreće se od 718 u Despotovcu do 1.147 u Rekovcu, dok je prosek okruga 886 korisnika po lekaru što je nešto ispod **standarda od 1500 korisnika** prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, tako da je obezbeđenost lekarima dobra.

Broj medicinskih tehničara u ovim službama je 29, što je više od normativa, prosečno 1,1 po lekaru.

Tabela br. 7 Kadar u i korisnici u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika (7-18 godina)	Broj korisnika po jednom lekaru	
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom			
					Br.	%							
DZ Despotovac	2	3			3	100,0	2	3		3	1,0	2155	718
DZ Jagodina	10	10	2	2	6	60,0	11	9	4	5	0,9	8101	810
DZ Paraćin	6	5	2	1	2	40,0	6	6		6	1,2	5736	1147
DZ Rekovac	1	0,5			0,5	100,0	1	1			2,0	869	869
DZ Svilajnac	2	3	1		2	66,7	2	5		5	1,7	2501	834
DZ Čuprija	3	4			4	100,0	3	5	2	3	1,3	3242	811
OKRUG	24	25,5	5	3	17,5	68,6	25	29	6	22	1,1	22604	886

Grafikon br.7 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

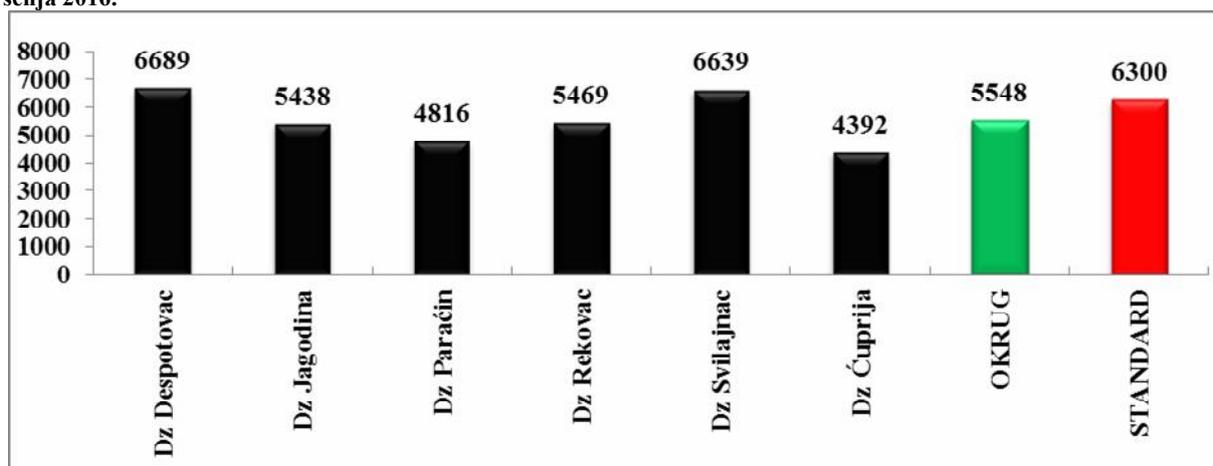

Ukupan broj svih poseta lekaru na teritoriji okruga bilo je 141.483 od 9,5% radi preventivnih pregleda. Broj poseta po lekaru se kretao od 4.392 u Čupriji do 6.689 u Despotovcu. (**standard godišnjeg broja poseta po lekaru je 6300**). Prosek za okrug je 5.548 poseta po lekaru, što je ispod standarda. Svaki korisnik je u proseku posetio lekara 6,3 puta (od 4,2 u Paraćinu do 9,3 u Despotovcu). (Tab. 8)

Tabela br. 8 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Posete						Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistematskih pregleda	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod				
				lekara		Ostalih med. radnika		
				Ukupno	Od toga prve			
DZ Despotovac	20066	766	1476	17824	10704	1403	6689	9,3
DZ Jagodina	54382	2731	5411	46240	22050	9413	5438	6,7
DZ Paraćin	24081	3781	205	20095	13566	6106	4816	4,2
DZ Rekovac	5469	3018	486	1965	1125	1618	5469	6,3
DZ Svilajnac	19916	2038	1654	16224	12680	4111	6639	8,0
DZ Čuprija	17569	1160	1081	15328	9746	5478	4392	5,4
OKRUG	141483	13494	10313	117676	69871	28129	5548	6,3

Grafikon br. 8 Broj poseta po lekaru u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja 2016.

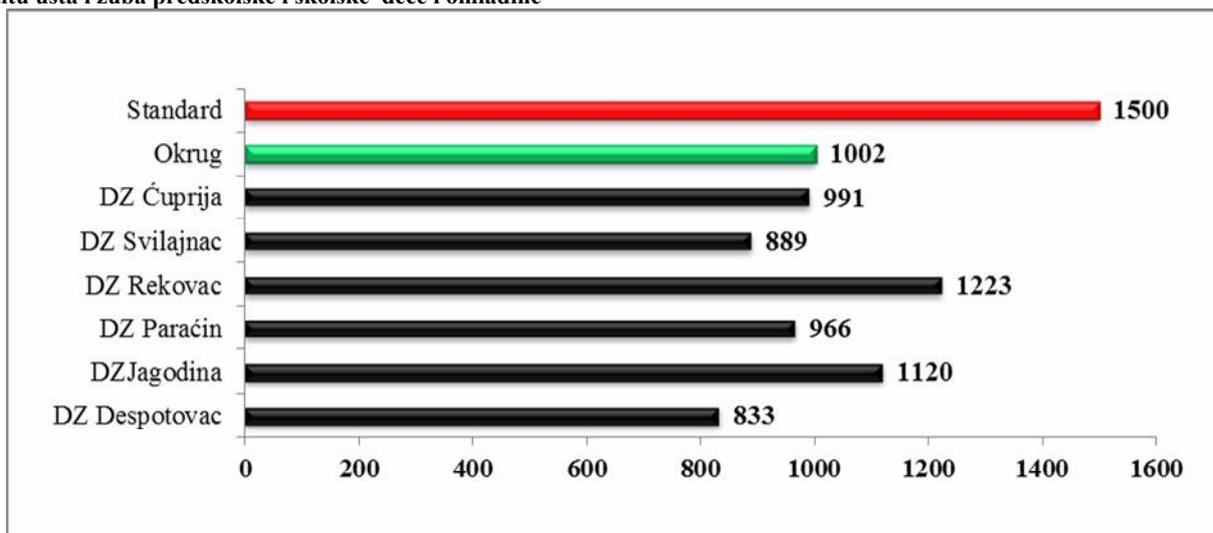
-Služba za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece –

Stomatološku zdravstvenu zaštitu najmlađima pružalo je 34 zubnih lekara od čega je 20 specijalista ili 58,8%. Broj korisnika po jednom lekaru na nivou okruga je 1.002. Najveća obezbeđenost zubnim lekarima je u Domu zdravlja Despotovac sa 833 korisnika po lekaru, a najmanja u DZ Rekovac 1.223 korisnika po lekaru (standard **1500 dece do 18 godina po lekaru**). Obezbeđenost tehničarima je iznad normativa u domovima zdravlja, osim u Rekovcu i Despotovcu.

Tabela br. 9 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	3	4	0	1	3	75,0	4	4	0	4	1,0	3331	833
DZ Jagodina	10	11	3	0	8	72,7	12	17	3	14	1,5	12324	1120
DZ Paraćin	7	9	5	0	4	44,4	10	15	4	11	1,7	8696	966
DZ Rekovac	1	0,5	0,5	0	0	0,0	1	1	0	1	2,0	1223	2446
DZ Svilajnac	2	4	2	0	2	50,0	4	6	2	4	1,5	3556	889
DZ Čuprija	4	5	2	0	3	60,0	5	7	1	6	1,4	4953	991
OKRUG	27	34	13	1	20	59,7	36	50	10	40	1,5	34083	1017

Grafikon br. 9 Obezbeđenost lecarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba predškolske i školske dece i omladine

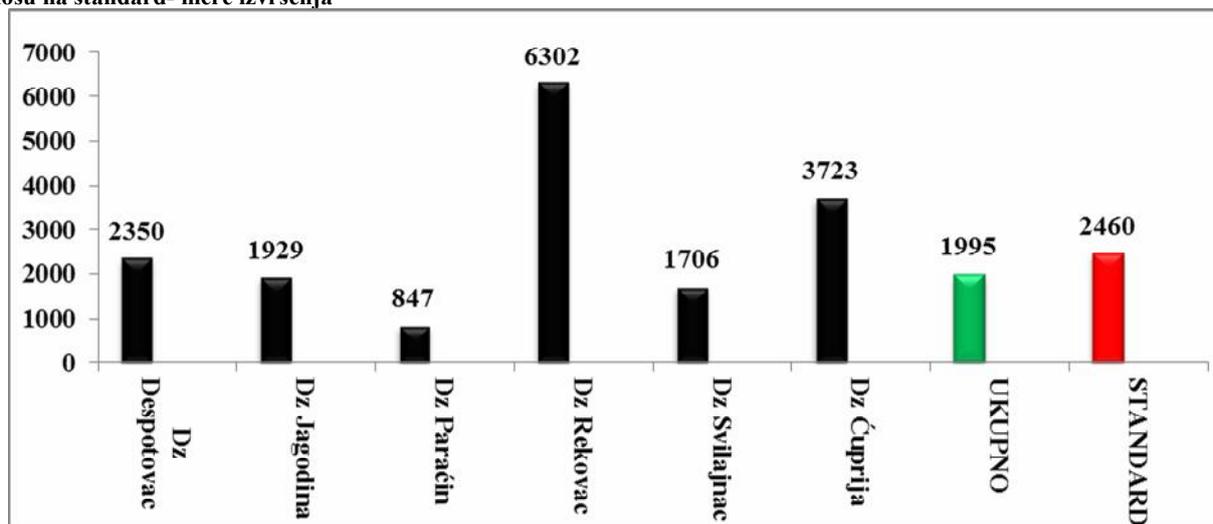

Ukupan broj poseta kod lekara je 66.831 ili 1.995 po lekaru, manje od **standarda od 2460 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Paraćin 847 a najviše Rekovcu 6.302. Prosečan broj poseta po korisniku se kreće od 0,9 u Paraćinu do 3,8 u Čupriji. Prosek na nivou Okruga su 2 posete po jednom korisniku.

Tabela br. 10 Posete, izvršeni radovi i korišćenje Službe za stomatološku zdravstvenu zaštitu dece i školske dece i omladine

Opština	Posete			Izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI						
								Ortodoncija					Lečenje mekih tkiva usne šupljine	Broj poseta po jednom lekaru
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	Plombirani zubi		Hirurške intervencije		Prvi pregledi	Ortod. terapijske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati			
				Bez lečenja	Sa Lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Despotovac	9399	1503	6686	439	116	449	0	387	77	0	26	10	2350	2,8
Jagodina	21219	12557	1283	2067	106	2771	0	4853	642	22	721	642	1929	1,7
Paraćin	7622	6086	1536	964	1635	2244	7	1628	303	0	5129	4948	847	0,9
Rekovac	3151	597	262	148	90	117	0	0	0	0	930	842	6302	2,6
Svilajnac	6825	3813	1003	824	744	283	55	1134	201	0	3972	4578	1706	1,9
Čuprija	18615	1030	6869	1622	27	1433	0	3645	374	16	1536	909	3723	3,8
OKRUG	66831	25586	17639	6064	2718	7297	62	11647	1597	38	12314	11929	1995	2,0

Grafikon br. 10 Broj poseta po lekaru u Službi za stomatološku zdravstvenu zaštitu predškolske i školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja

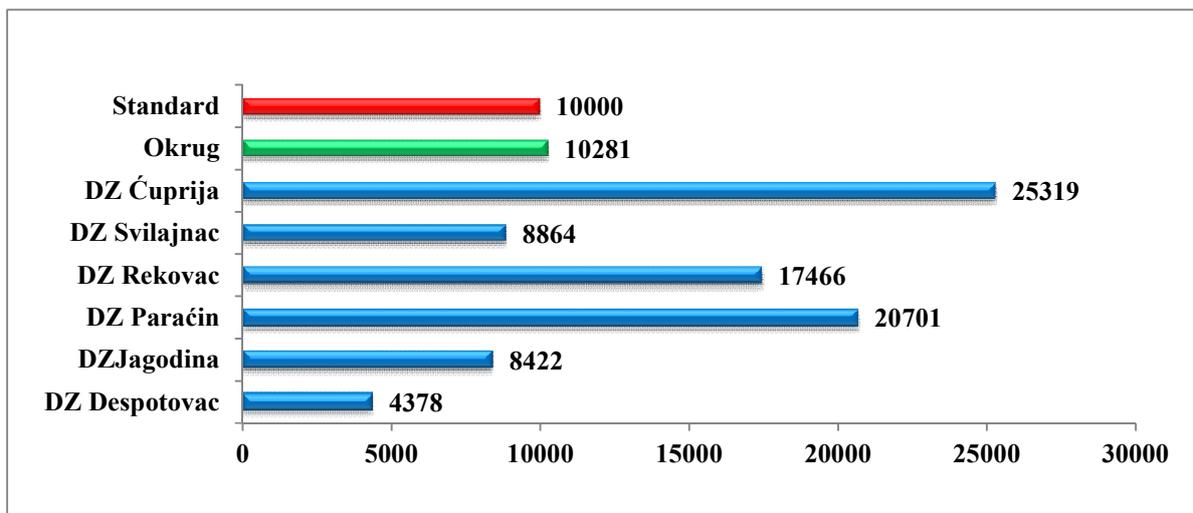
-Služba za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odraslog stanovništva –

Odraslom stanovništvu stomatološku zdravstvenu zaštitu pružalo je 16 zubna lekara od kojih je 10 specijalista ili 62,5%. Broj tehničara po lekaru je 0,9 a broj korisnika po lekaru 10.281 za okrug što je niska obezbeđenost lekarskim kadrom (**standard 1 lekar na 10000 odraslih za opštu stomatologiju**). Najveća obezbeđenost je u Despotovcu sa 4.378 korisnika po lekaru a najmanja u Čupriji sa 25.319 korisnika po lekaru. U broj lekara su uračunati i specijalisti svih grana stomatologije za koje standard nije isti kao za opštu stomatologiju. Ako uporedimo stanje kadrova sa normativom, vidimo da postoji višak kadra u domovima zdravlja Despotovac, Jagodina i Svilajnac.

Tabela br. 11 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari						Zubni tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti			
					Br.	%							
DZ Despotovac	1	4	1		3	75,0	1	3	1	2	0,8	17510	4378
DZ Jagodina	6	7	1	1	5	71,4	9	8	2	6	1,1	58951	8422
DZ Paraćin	2	2	2			0,0	2	2		2	1,0	41401	20701
DZ Rekovac	1	0,5	0,5			0,0	1	0			0,0	8733	17466
DZ Svilajnac	1	2	1		1	50,0	1	1		1	0,5	17728	8864
DZ Čuprija	1	1	0		1	100,0	1	1		1	1,0	25319	25319
OKRUG	12	16,5	5,5	1	10	60,6	15	15	3	12	0,9	169642	10281

Grafikon br.11 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odrasli

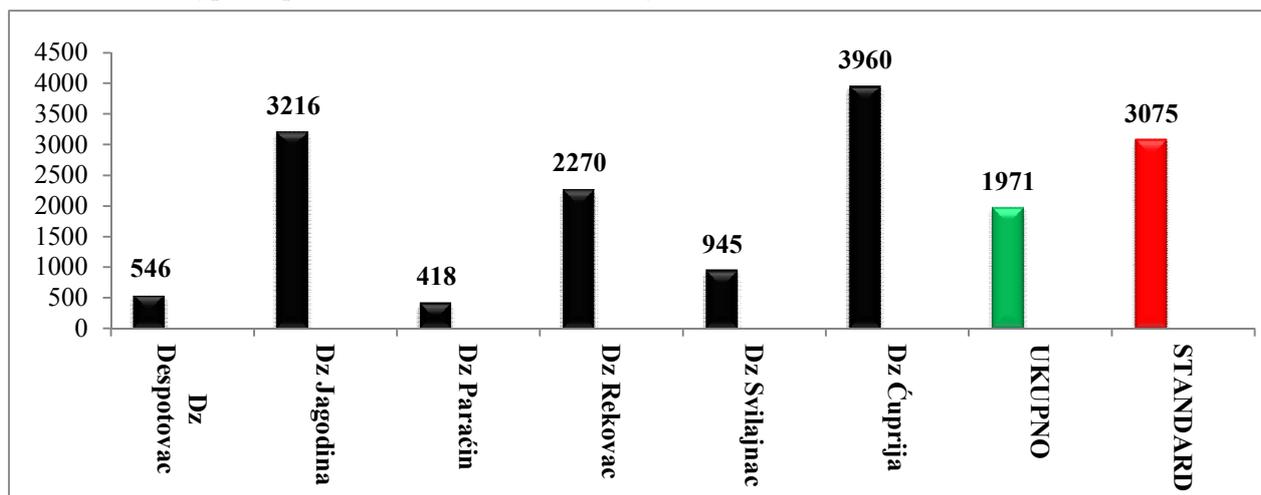

Broj poseta po lekaru najveći je u Ćupriji 3.960, a najmanji u Paraćinu 546. Prosek okruga je 1.971 poseta po lekaru u 2016. godini što je znatno ispod standarda mera izvršenja (**standard 3075 poseta godišnje**). Prosečan broj poseta stomatologu po jednom korisniku je 0,2 što je vrlo slabo korišćenje ove službe i to je karakteristično za sve zdravstvene ustanove okruga. Ovako slabo korišćenje stomatološke službe domova zdravlja je posledica postojanja velikog broja privatnih stomatoloških ordinacija, čije usluge pacijenti sve više koriste.

Tabela br. 12 Posete i korišćenje Službe za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

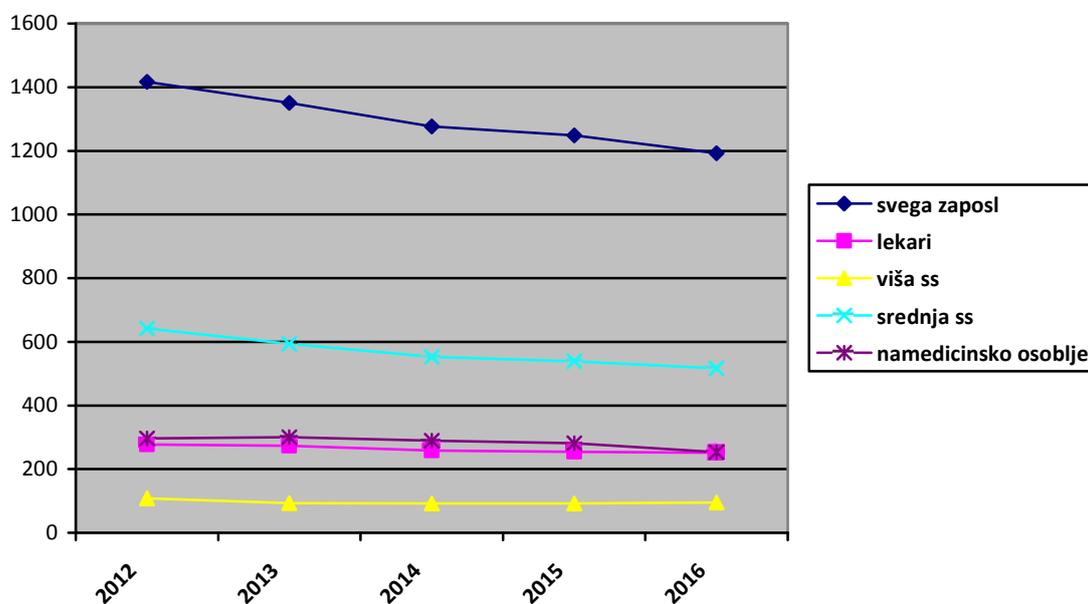
Opština	posete			izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI								Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	plombirani zubi		hirurške intervencije		protetski radovi		ortodoncija				Lečenje mekih tkiva usne šupljine				
				Bez lečenja	Sa lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale intervencije	pokretne proteze		fiksne proteze		Prvi pregledi	Ortod. terapijske intervencije		Pokretni aparati			Fiksni aparati
								Totalne	Parcijalne	Krunice	Članovi fiksnih proteza							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
DESPOTOVAC	2182	1038		289	232	701	70	45	25							88	546	0,1
JAGODINA	22511	11379	1304	1822	479	6435	1439	372	259				0			21	3216	0,4
PARAĆIN	836	614	222	478	159	641	624									88	418	0,0
REKOVAC	1135	270	1	203	145	210		0	0							144	2270	0,1
SVILAJNAC	1890	147	83	234	702	520	746	49	57							329	945	0,1
ĆUPRIJA	3960	754	2722	591	84	510	0	0	0							766	3960	0,1
OKRUG	32514	14202	4332	3617	1801	9017	2879	466	341	0	0	0	0	0	0	1436	1971	0,2

Grafikon br. 12 Broj poseta po lekaru u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle u odnosu na standard- mere izvršenja

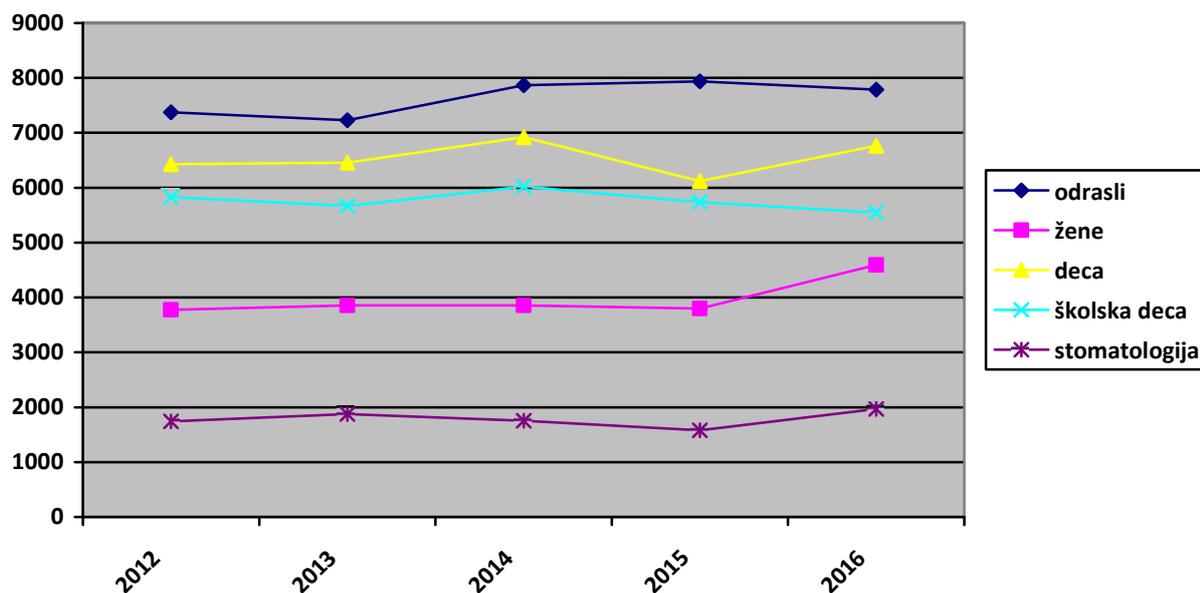

U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite se kontinuirano smanjivao odnosno za pet godina je ukupan broj zaposlenih smanjen za 18,4 %. Najveće smanjenje je u delu medicinskog osoblja sa srednjom stručnom spremom 19,5% , a najmanje kod lekara, gde je broj zaposlenih smanjen za 9,4% u proteklih pet godina. Nemedicinsko osoblje je smanjeno za 14,5%.

Grafikon br. 13 Kretanje broja zaposlenih u PZZ u periodu od 2012. do 2016. godine

Grafikon br. 14 Broj poseta po lekaru u sluzbama PZZ u periodu od 2012. do 2016. godine

Trend rasta broja poseta po lekaru primećuje se kod zdravstvene zaštite žena, predškolske dece i stomatološke zdravstvene zaštite odraslih.

- Hitna medicinska pomoć -

U sluzbama hitne pomoći na teritoriji okruga radi ukupno 44 lekara i 83 medicinskih tehničara, što je prema standardu pravilnika višak 5 lekara i 23 medicinska tehničar (**standard - na 6000 korisnika 1 lekar i 1 tehničar a na dva tima još jedan tehničar**). Malo je specijalista u ovoj oblasti medicine, svega 45,5%. Nedovoljan broj lekara prema broju korisnika ima Jagodina, a iznad normativa imaju Čuprija i Svilajnac. Prosečan broj korisnika po lekaru za okrug je 4.630, od 2.523 u Čupriji do 7.128 u Jagodini.

Tabela br. 13 Kadar u službi hitne pomoći

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	4	4	1	0	3	75,00	6	10	1	9	20841	5210
JAGODINA	15	10	5	1	4	40,00	23	19	6	13	71275	7128
PARAĆIN	9	9	2	2	5	55,56	14	15	2	14	50097	5566
REKOVAC	2	2	2	0	0	0,00	3	10	4	6	9956	4978
SVILAJNAC	4	7	3	0	4	57,14	6	13		13	21284	3041
ČUPRIJA	5	12	7	1	4	33,33	8	10	1	9	30272	2523
OKRUG	39	44	20	4	20	45,45	60	83	14	64	203725	4630

Grafikon br.15 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama hitne pomoći

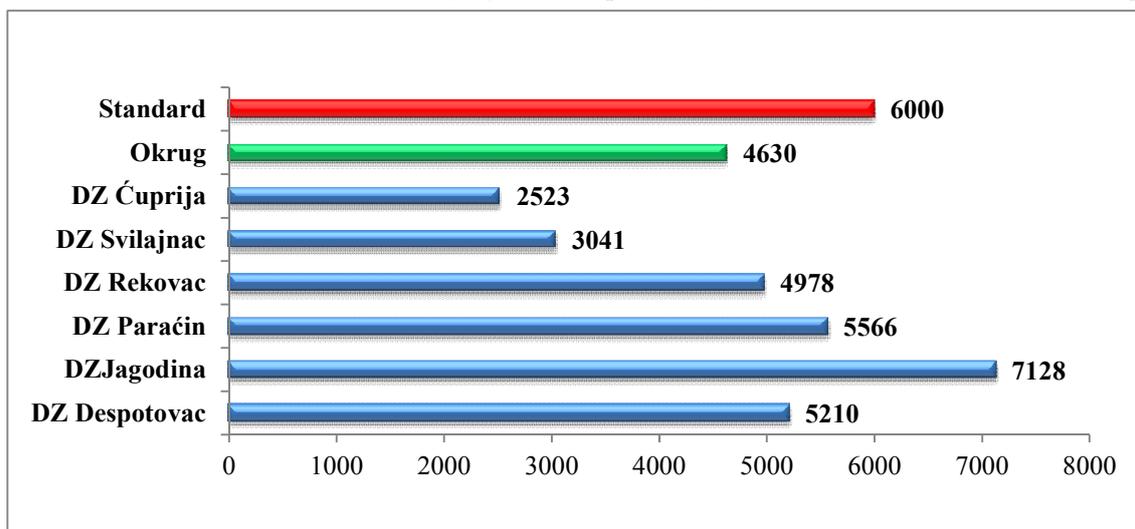
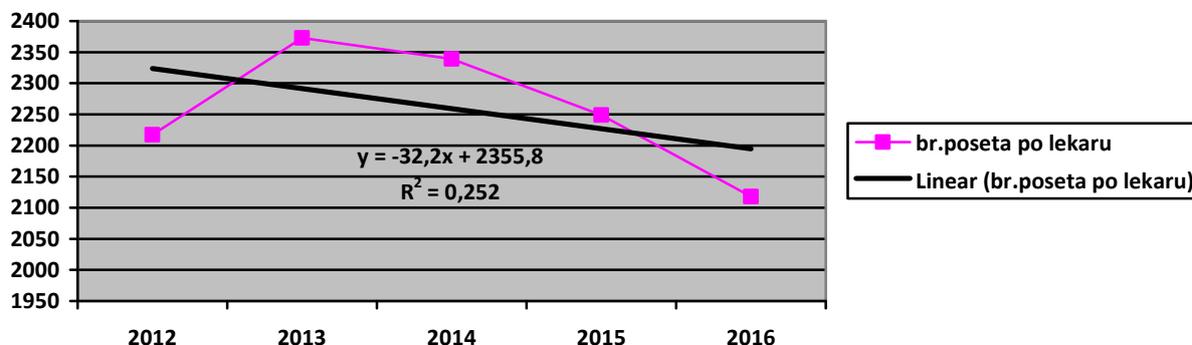

Tabela br. 14 Posete u službi hitne pomoći

Opština	P O S E T E					Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku
	u ordinaciji kod lekara			kućne				
	ukupno	od toga prve	ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika			
UKUPNO	79091	78879	72468	14096	14305	93187	2118	0,5
DESPOTOVAC	7632	7540	299	957	957	8589	2147	0,4
JAGODINA	28918	28898	20495	5450	3384	34368	3437	0,5
PARACIN	23067	23067	30165	2261	2039	25328	2814	0,5
REKOVAC	8875	8875	5763	1016	3079	9891	4946	1,0
SVILAJNAC	7309	7209	12456	1637	2071	8946	1278	0,4
CUPRIJA	3290	3290	3290	2775	2775	6065	505	0,2

Ukupno ostvarenih poseta lekara u ovoj službi je 93.187 pri čemu je 14.096 kućnih poseta odnosno intervencija na terenu što je oko 15,1%. Broj poseta po lekaru je 2.118 a po korisniku 0,5.

Grafikon br. 16 Broj poseta po lekaru u službama hitne pomoći u periodu od 2012. do 2016. godine

Posmatrajući navedeni period broj poseta po lekaru pokazuje opadajući trend. Najveći broj poseta zabeležen je u 2013. godini od kada beleži konstantan pad.

Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike prema navedenim podacima na nivou okruga raspolažu sa 6 zaposlenih sa visokom stručnom spremom i 48 laboratorijskih tehničara. U poređenju sa normativom, visoko stručni kadar nedostaje u Čupriji i Rekovcu. Laboranti nedostaju Paraćinu. **Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike u Jagodini je od 1. maja 2013 godine je preseljena u bolnicu .**

Tabela br. 15 Kadar u službi laboratorijske dijagnostike

Zdravstvena ustanova	Visoka stručna sprema									Medicinski tehničari				Niža sprema	
	Normativ	Ukupno	lekari			diplomirani farmaceuti	biolozi	specijalisti biohemičari	hemičari	ostali	Normativ	Ukupno	sa višom		sa srednjom spremom
			svoga	od toga	specijalist										
UKUPNO:	7	6	4	5				1		39	48	0	48	3	
DZ Despotovac	1	2	1	1				1		7	10		10		
DZ Paraćin	2	2	2	2						12	7		7	1	
DZ Rekovac	1									2	4		4		
DZ Svilajnac	1	1		1						6	10		10		
DZ Čuprija	2	1	1	1						12	17		17	2	

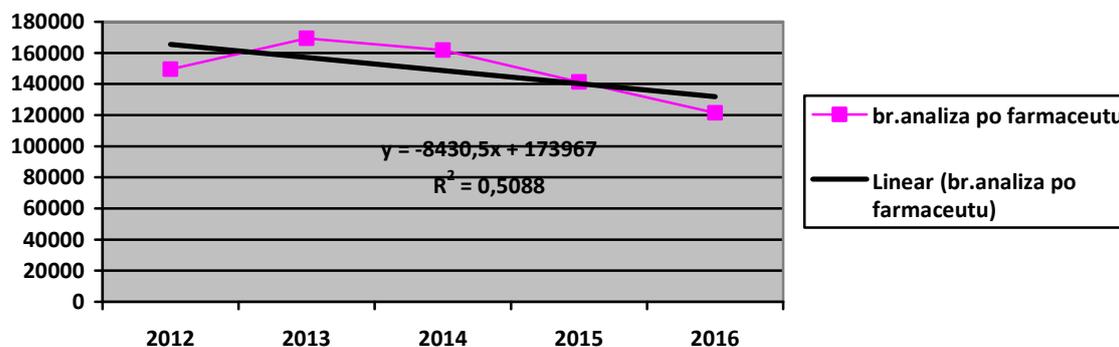
Broj pacijenata u laboratorijama domova zdravlja je bio 65.209 . Ukupan broj izvršenih analiza je 728.467. Broja analiza po lekaru odnosno farmaceutu je 121.411 što je nešto malo više od normativa (**1 lekar/farmaceut na 120000 analiza**). To je posebno izraženo kod Doma zdravlja Čuprija i Doma zdravlja Paraćin. Dom zdravlja Rekovac nema u laboratoriji visoko stručni kadar.

Tabela br. 16 Izvršene analize u biohemijskim laboratorijama domova zdravlja u 2016. godini

Zdravstvena ustanova	Broj pacijenata	Hematološke analize	Biohemijske analize	Pregled urina	Ukupno analiza	Broj analiza po lekaru/farmaceutu
DZ Despotovac	15514	24790	73707	40574	139071	69536
DZ Svilajnac	14000	25600	93814	20840	140254	70127
DZ Rekovac	8800	12138	34672	13565	60375	
DZ Čuprija	13200	23841	90237	46739	160817	160817
DZ Paraćin	13695	29897	95076	102977	227950	227950
UKUPNO	65209	116266	387506	224695	728467	121411

U periodu od 2012. do 2015. primećuje se opadanje broja analiza po lekaru/farmaceutu .

Grafikon br. 17 Broj analiza po farmaceutu u laboratorijama PZZ od 2012. do 2016. godine

Službu rendgen dijagnostike u okviru primarne zdravstvene zaštite imaju domovi zdravlja Svilajnac, Despotovac i Rekovac. U Čupriji, Paraćinu i Jagodini rendgen dijagnostika je pri bolnici tako da ovde neće biti prikazane. Služba rendgen dijagnostike u Rekovcu radi samo na nivou tehničara, odnosno nema lekara specijalistu, jer lekar po normativima ide na **50.000** stanovnika, a Rekovac ima oko **10.000**.

Tabela br. 17 Kadar u službi rendgen dijagnostike

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom		
					br.	%						
DESPOTOVAC	1	2			2	100,00	1	3	2	1	20841	10421
REKOVAC						0,00	1	2	2		9956	0
SVILAJNAC	1	1			1	100,00	1	3	2	1	21284	21284
OKRUG	2	3	0	0	3	100,00	3	8	6	2	52081	17360

U službi rendgen dijagnostike na teritoriji okruga radi ukupno 3 lekara specijalista, što je 1 više od normativa i to u Domu zdravlja Despotovac, a medicinskih tehničara na nivou okruga je 8 što je više od normativa za 5.

Tabela br. 18 Posete u službi rendgen dijagnostike

Opština	P O S E T E							
	u ordinaciji kod lekara			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku
	ukupno	od toga prve	ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika			
						5	6	7
UKUPNO	7378	7378	9083			7378	2459	0,14
DESPOTOVAC	3624	3624	3624			3624	1812	0,17
REKOVAC			1705					
SVILAJNAC	3754	3754	3754			3754	3754	0,18

Broj poseta po lekaru u rendgen dijagnostici je 2.459 što je znatno ispod normativa- **mera izvršenja 6000 poseta po lekaru**

-Polivalentna patronaža-

Patronažna služba je kadrovski nedovoljno obezbeđena gledajući ukupan broj zaposlenih i potreban broj izvršilaca po normativima kadrova. U Domovima zdravlja Paraćin i Jagodina uposlili su 5 manje patronažnih sestara nego što im propisuje normativ, a više od normativa zaposleno je u Despotovcu, Rekovcu, Čupriji i Svilajncu. Broj korisnika po patronažnoj sestri je 4.325 što je nešto ispod **standarda (5000 korisnika po sestri)**, a po domovima zdravlja se kreće od 2.977 u Despotovcu do 8.350 u Paraćinu.

Tabela br. 19 Kadar u službi patronaže

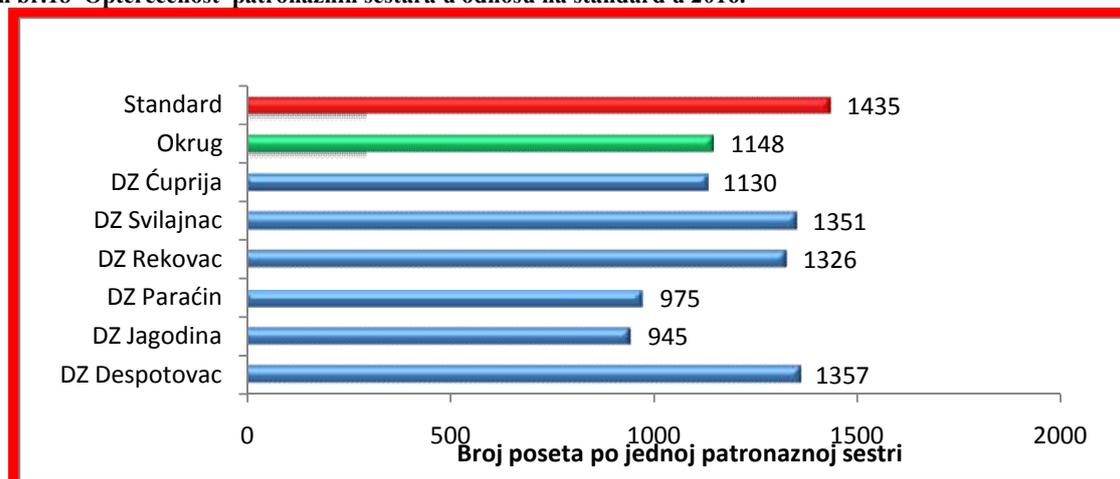
Opština	Patronažne sestre				Broj korisnika	broj korisnika po patronažnoj sestri
	Normativ	UKUPNO	od toga sa			
			višom spremom	srednjom spremom		
1	2	3	4	5		
UKUPNO	45	39	19	20	203725	5224
Despotovac	5	7	2	5	20841	2977
Jagodina	15	10	9	1	71275	7128
Paraćin	11	6	2	4	50097	8350
Rekovac	2	3	0	3	9956	3319
Svilajnac	5	6	3	3	21284	3547
Čuprija	6	7	3	4	30272	4325

Ukupan broj poseta po patronažnoj sestri se kreće od 945 u domu zdravlja Jagodina, do 1.357 u domu zdravlja Despotovac. **Standard poseta iznosi 1435 po sestri**, a prosek okruga je 1.148 poseta po sestri.

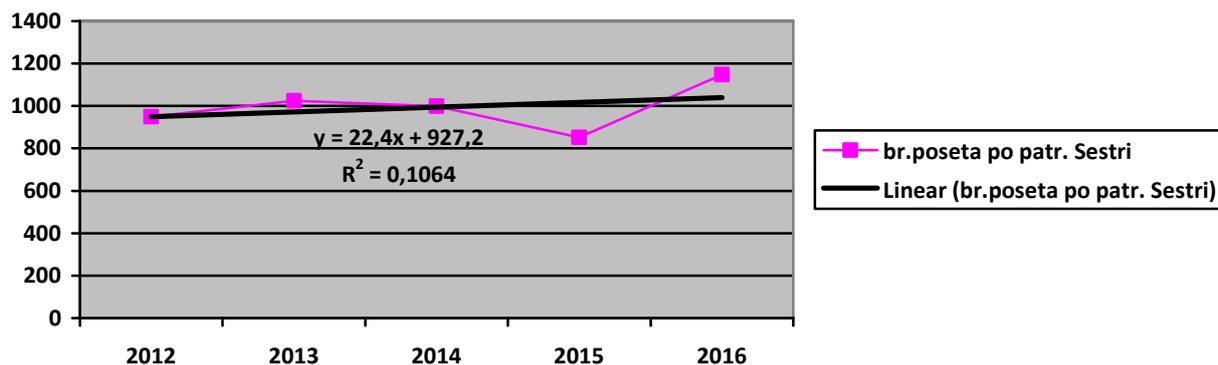
Tabela br. 20 Posete u službi patronaže

Opština	Ženama, trudnicama i porodiljama	Novorođenčad i odojcad	Ostaloi deci	Posete obolelim licima	Posete zbog socijalnih i higijenskih prilika	Ukupno	Ukupno poseta po patronažnoj sestri
	1	2	3	4	5		
UKUPNO	9015	8226	4474	23030	44	44789	1148
Despotovac	1211	1246	1226	5817		9500	1357
Jagodina	3190	3654	1007	1594		9445	945
Paraćin	2329	785	1311	1424		5849	975
Rekovac	255	270	299	3109	44	3977	1326
Svilajnac	799	916	237	6154		8106	1351
Čuprija	1231	1355	394	4932		7912	1130

Grafikon br.18 Opterećenost patronažnih sestara u odnosu na standard u 2016.

Grafikon br. 19 Broj poseta po patronažnoj sestri na teritoriji okruga od 2012. do 2016. godine

8. ANALIZA KORIŠĆENJA I RADA BOLNIČKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Prema Planu mreže zdravstvenih ustanova, bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga u 2016. godini pružale su tri bolnice i to:

- Opšta bolnica u Čupriji sa **469** postelja;
- Opšta bolnica u Jagodini sa **270** postelja;
- Opšta bolnica u Paraćinu sa **171** postelja;

I dva stracionara internističkog tipa:

- Stacionar pri Domu zdravlja Despotovac sa **10** postelja;
- Stacionar pri Domu zdravlja Svilajnac sa **10** postelja;

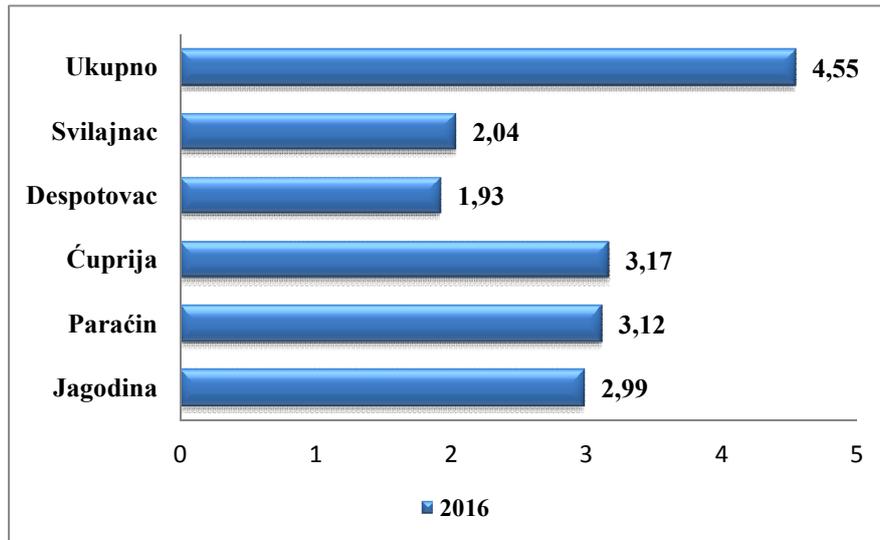
Obezbeđenost bolničkim posteljama

U 2016. godini stanovništvu Okruga bilo je na raspolaganju **930** bolničkih postelja (469 Čuprija, 270 Jagodina, 171 Paraćin, 10 Despotovac, 10 Svilajnac) odnosno obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama iznosila je 4,55 postelja na 1000 stanovnika. Kod Čuprije je obezbeđenost prikazana u odnosu na broj stanovnika celog okruga jer se u Čupriji leče i stanovnici ostalih opština na odeljenjima koja su za ceo okrug (okružna bolnica), dok bolnici u Jagodini gravitira deo stanovništva opština Rekovac i Svilajnac.

Tabela br. 1 Obezbeđenost stanovništva okruga bolničkim posteljama u 2016. godini

Red . broj	Bolnice	Gravitirajuća populacija	Br. postelja	Br. poste. na 1000 st.
1.	Jagodina	90270	270	2,99
2.	Paraćin	54800	171	3,12
3.	Čuprija	148000	469	3,17
4	Despotovac	4900	10	1,99
5	Svilajnac	4850	10	2,04
6	Okrug	204369	930	4,55

Grafikon br. 1 Obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama 2016. god

Struktura bolničkih postelja

Struktura bolničkih postelja po nameni je izuzetno važan pokazatelj zadovoljenja potreba stanovništva za bolničkim lečenjem.

Tabela br. 2 Struktura bolničkih postelja na teritoriji okruga u 2016. god.

Odeljenja	Broj postelja					Ukupno	%
	Ćuprija	Jagodina	Paraćin	Despotovac	Svilajnac		
interno	83	72	45	10	10	220	23.67
hirurgija	75	53	40			168	18.06
ortopedija	27	15	20			62	6.67
urologija	30					30	3.22
ginekologija i akušerstvo	26	44	26			96	10.32
dečije	23	27	20			70	7.53
pneumoftizilogija	25	23	20			68	7.31
neurologija	35	20				55	5.91
psihijatrija	40	16				56	6.02
ORL + MFH	20					20	2.15
oftalmologija	10					10	1.08
produžena nega	38					38	4.07
nuklearna medicina	2					2	0.22
dermatovenerologija	10					10	1.08
infektivno	17					17	1.83
Intenzivna nega	8					8	0.86
UKUPNO	469	270	171	10	10	930	100

- interno: kardiologija, gastroenterologija, endokrinologija i nefrologija.
- hirurgija: opšta, dečja, vaskularna, neurohirurgija, i plastična.

Najveći procenat učešća u odnosu na ukupan posteljni fond imaju internističke postelje **23,67%**, zatim hiruške **18,06%**, ginekološko-akušerske **10,32%**, grudno **7,63%** itd.

Obezbedenost bolnica medicinskim kadrom

U 3 bolnice Pomoravskog okruga bilo je u 2016. godini zaposleno **1.789** radnik od kojih **1.438** zdravstvenih radnika i saradnika ili **80,4%**. Od njih **20,1%** je sa visokom školskom spremom.

Tabela br.3.Zaposleni u bolnicama Pomoravskog okruga

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	ZDRAVSTVENI RADNICI I SARADNICI									NEMEDICINSKI RADNICI		
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA					VŠS	SSS	NIŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga	
				Svega	Lekari	stomatolozi	farmaceuti	ostalo	SVEGA	Svega			administrativni	tehnički
0	1	2	3	4	5	9	10	11	12	15	19	20	21	22
UKUPNO		1789	1438	360	333	2	8	17	231	837	10	351	90	261
1	Bolnica Paraćin	348	289	79	75	0	1	3	45	165	0	59	12	47
2	Bolnica Čuprija	843	673	159	149	2	2	6	106	400	8	170	47	123
3	Bolnica Jagodina	598	476	122	109	0	5	8	80	272	2	122	31	91

Tabela br.4 Struktura medicinskog kadra koji sprovodi stacionarnu zdravstvenu zaštitu

Red br.	Bolnica	Uk.br. Lekara	Specijalista		na spec.		opšte prakse		br tehn.	br. tehn. po 1 lek. spec..
			br	%	br	%	br	%		
1.	Čuprija	149	133	89,26	14	9,40	2	1,34	506	3,80
2.	Jagodina	109	89	81,65	18	16,51	2	1,83	352	3,96
3.	Paraćin	75	72	96,00	3	4,00	0	0,00	210	2,92
4.	Despotovac	1	0	0,00	0	0,00	1	100,00	10	0,00
5	Svilajnac	2	1	50,00	0	0,00	1	50,00	10	10,00
UKUPNO		336	295	87,80	35	10,42	6	1,79	1088	3,69

Iz napred navedenih podataka može se videti da je stanovništvu Pomoravskog okruga u 2016. godini bilo na raspolaganju **930** bolesničkih postelja, koje je opsluživalo **336** lekara (**295** specijalista ili **87,8%**, **35** na specijalizaciji **10,4%** i **6** lekara opšte prakse ili **1,8%**) i **1.088** tehničar ili **3,69** na jednog lekara specijalistu.

Posmatrano pojedinačno po bolnicama, najveći procenat lekara specijalista u odnosu na ukupan broj lekara ima bolnica u Paraćinu 96%, a najmanji u Jagodini 81,65% (ako izuzmemo stacionar u Despotovcu i Svilajncu). Što se tiče odnosa tehničara i lekara specijalista u odnosu na normative za bolničko lečenje, najpovoljniji odnos imaju stacionari domova zdravlja Svilajnac i

Despotovac za koje su i normativi dugačiji (1 lekar – 7 tehničara) , dok je u bolnicama odnos ujednačen od 2,92 u Paraćinu do 3,96 Jagodini, a prosek okruga je 3,69.

U narednoj tabeli prikazana je struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u pojedinim zdravstvenim ustanovama u 2016. godini.

Tabela br.5 Struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u 2016. god

Red br.	Bolnica	br postelja	Ukupan br. Lekara	Br. post. po 1 lek.	Br.lek.	Br.post. po lek. spec.	Br. med. tehn.	Br.post. po 1 tehn.
					spec			
1.	Ćuprija	469	149	3,15	133	3,53	506	0,93
2.	Jagodina	270	109	2,48	89	3,03	352	0,77
3.	Paraćin	171	75	2,28	72	2,38	210	0,81
4.	Despotovac	10	1	10,00	0	#DIV/0!	10	1,00
5.	Svilajnac	10	2	5,00	1	10,00	10	1,00
Ukupno		930	336	2,77	295	3,15	1088	0,85

Iz navedene tabele se može videti da je prosečan broj postelja po jednom lekaru specijalisti **3,15** i **0,85** postelja po jednom medicinskom tehničaru.

Može se iz podataka primetiti da sve tri opšte bolnice imaju ujednačen broj postelja po **1** tehničaru dok po lekaru specijalisti najviše ima **Ćuprija 3,53** a najmanje **Paraćin 2,38**.

Pokazatelji obima rada, odnosno korišćenje bolničkih kapaciteta

Bolnice Pomoravskog okruga, uključujući i stacionare domova zdravlja Despotovac i Svilajnac su u 2016. godini lečile **33.605** osigurana bolesnika i ostvarile **220.214** bolesničkih dana. Prosečna zauzetost postelja bila je **64,87%**, a prosečna dužina lečenja **6,55** dana.

Tabela br.6 Obim rada bolnica u 2016. godini

Red. Br..	Bolnica	Broj postelja	Broj ispisanih bolesnika	B.O.dani	% zauzetosti postelja	Prosečna duž. Lečenja
1	Ćuprija	469	15964	112878	65,94	7,07
2	Jagodina	270	9998	64651	65,50	6,47
3	Paraćin	171	7074	37486	60,06	5,30
4	Despotovac	10	363	3173	86,93	8,74
5	Svilajnac	10	206	2026	55,51	9,83
UKUPNO		930	33605	220214	64,87	6,55

Najveću zauzetost odnosno iskorišćenost bolničkih postelja imao je stacionar u Despotovcu **86,93%** , zatim bolnica u Ćupriji **65,94%**. Našim zakonskim regulativama je utvrđena optimalna iskorišćenost posteljnog fonda od **80- 85%**. Smatra se da je ovaj pokazatelj funkcionisanja bolnica povoljan, ako ne prelazi 90% čime se doprinosi standardu lečenja i ako nije manji od 80%, čime se ostvaruje ekonomičnost u korišćenju bolničkih postelja.

Što se tiče prosečne dužine lečenja bolesnika, najmanja je u Paraćinu **5,30** dana, a najduža u Svilajncu **9,83** dana.

Iz navedenih podataka može se uočiti daje prosečna dužina lečenja uglavnom u skladu sa standardom za pojedine grane, a najveća je u stacionarima u Despotovcu i Svilajncu gde se leci uglavnom gerijatrijska populacija, kao i na psihijatriji i odeljenjima produžene nege.

Tabela br. 7 Kapaciteti i korišćenje bolničkih postelja u 2016. godini po pojedinim oblastima

	broj postelja	broj bolesnika	broj dana ležanja	prosečna dužina lečenja	Prosečna zauzetost postelja
POMORAVSKI OKRUG					
Ukupno	890	33605	220214	6,55	64,87
Opšta bolnica Čuprija	429	15964	112878	7,07	65,94
GINEKOLOGIJA	26	1067	4952	4,64	52,18
HIRURŠKE GRANE	170	6202	35320	5,69	56,92
INTRENISTIČKE SLUŽBE	170	5764	45400	7,88	73,17
OSTALO	2	93	248	2,67	33,97
PEDIJARIJA	23	1627	5691	3,50	67,79
PRODUŽENO LEČENJE	38	760	12767	16,80	92,05
PSIHIJARIJA	40	451	8500	18,85	58,22
Opšta bolnica Jagodina	270	9998	64651	6,47	65,60
GINEKOLOGIJA	44	1966	9095	4,63	56,63
HIRURŠKE GRANE	68	2588	20712	8,00	83,45
INTRENISTIČKE SLUŽBE	115	3654	24251	6,64	57,77
PEDIJARIJA	27	1512	6491	4,29	65,87
PSIHIJARIJA	16	278	4102	14,76	70,24
Opšta bolnica Paraćin	171	7074	37486	5,30	60,06
GINEKOLOGIJA	26	1250	5292	4,23	55,76
HIRURŠKE GRANE	60	2240	13419	5,99	61,27
INTRENISTIČKE SLUŽBE	65	2587	15229	5,89	64,19
PEDIJARIJA	20	997	3546	3,56	48,58
Dom zdravlja Svilajnac	10	206	2026	9,83	55,51
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	206	2026	9,83	55,51
Dom zdravlja Despotovac	10	363	3173	8,74	86,93
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	363	3173	8,74	86,93

Prosečna zauzetost postelja pokazuje varijacije po pojedinim granama pa se može zapaziti da najmanju prosečnu zauzetost imaju odeljenja interne medicine i ginekologije.

U narednoj tabeli biće prikazano ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u pojedinim bolničkim i polikliničkim delatnostima u 2016. godini, koje su definisane u Pravilniku o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe.

Tabela br. 8 Ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u bolničkoj i polikliničkoj delatnosti

	Broj		Broj pacijenata po specijalisti			Broj specijalističkih pregleda			Broj specijalističkih pregleda po specijalisti		
	Specijalista	pacijenata	Broj	Po pravilniku	Razlika	Ukupno	Ambulanta	Stacionar	Broj	Po pravilniku	Razlika
POMORAVSKI OKRUG	221	32285	146,1	226	-80	470178	444354	25824	2128	1960	167
Opšta bolnica Čuprija	101	14641	145	199	-54	185725	172228	13497	1839	1433	406
Dermatologija	2	313	157	210	-54	8918	8749	169	4459	1260	3199
Ginekologija i aku	8	1067	133	250	-117	2783	1532	1251	348	1260	-912
Hirurgija	15	2418	161	210	-49	17733	16079	1654	1182	1680	-498
Infektivne bolesti	3	555	185	165	20	4227	3958	269	1409	1260	149
Interna	33	3517	107	170	-63	71344	66444	4900	2162	1260	902
Neurologija	6	1379	230	170	60	11603	10742	861	1934	1260	674
Oftalmologija	4	502	126	250	-125	13119	12515	604	3280	1680	1600
ORL	6	659	110	250	-140	10814	10296	518	1802	1680	122
Ortopedija	6	555	93	130	-38	9364	8814	550	1561	2100	-539
Pedijatrija	9	1627	181	210	-29	15919	14201	1718	1769	1050	719
Psihijatrija	4	451	113	165	-52	6109	5425	684	1527	1025	502
Urologija	5	1598	320	210	110	13792	13473	319	2758	1680	1078
Opšta bolnica Jagodina	67	9998	149,2	189	-40	154781	148578	6203	2310	2594	-284
Dermatologija	3	0	0	210	-210	16167	16167	0	5389	6300	-911
Ginekologija i aku	9	1966	218	250	-32	9866	4717	5149	1096	1260	-164
Hirurgija	10	2123	212	210	2	18837	18837	0	1884	1680	204
Interna	22	2896	132	170	-38	48169	47674	495	2190	1260	930
Neurologija	5	758	152	170	-18	8649	8475	174	1730	1260	470
Oftalmologija	3	0	0	0	0	19006	19006	0	6335	6300	35
ORL	3	0	0	0	0	21598	21598	0	7199	6300	899
Ortopedija	4	465	116	130	-14	81	0	81	20	2100	-2080
Pedijatrija	4	1512	378	210	168	2558	2369	189	640	1050	-411
Psihijatrija	4	278	70	165	-96	9850	9735	115	2463	1025	1438
Opšta bolnica Paraćin	51	7074	139	403	-264	126631	123324	3307	2483	3255	-772
Dermatologija	1	0	0	210		4310	4292	18	4310	6300	-1990
Ginekologija i akušerstvo	6	1250	208	250	-42	3141	2565	576	524	1260	-737
Hirurgija	8	1841	230	210	20	17172	17172	0	2147	1680	467
Interna	15	2587	172	170	2	29289	28412	877	1953	1260	693
Neurologija	2	0	0	170	-170	6606	6606	0	3303	3150	153
Oftalmologija	3	0	0	250	-250	12433	12433	0	4144	6300	-2156
ORL	2	0	0	250	-250	13917	13917	0	6959	6300	659
Ortopedija	3	399	133	130	3	11153	11138	15	3718	2100	1618
Pedijatrija	7	997	142	210	-68	6858	6807	51	980	1050	-70
Psihijatrija	4	0	0	165	-165	21752	19982	1770	5438	3150	2288
Dom zdravlja Svilajnac	2	206	103	170	-67	224	224	0	112	1260	-1148
Interna	2	206	103	170	-67	224	224	0	112	1260	-1148
Dom zdravlja Despotovac	0	366	0	170	-170	2817	0	2817	0	1260	-1260

Prethodna tabela pokazuje da je broj ležećih pacijenata po lekaru specijalisti na teritoriji okruga **146,1** što je manje od proseka propisanih mera izvrsenja (**184**), u Čupriji prosečan broj ležećih pacijenata po lekaru specijalisti **145**, u Paraćinu **139,a** u Jagodini **149,2**. Posmatrajući pojedinačno po službama uočava uglavnom manji prosek od standarda. Broj specijalističkih pregleda po lekaru na nivou okruga je **2.128** (po pravilniku prosek **1960**, osim kod specijalističkih službi bez stacionarnog dela gde je prosek veći kao za primarnu zdravstvenu zaštitu.). U Jagodini i Paraćinu spcijalističke službe koje nemaju stacionarni deo su oftalmologija, ORL i dermatovenerologiji i kod njih je normativ 6.300 pregleda, a u Paraćinu i neurologija i psihijatrija (normativ 3150 pregleda).

Tabela br. 9 Broj operacionih sala,operacija i prosečan broj operacija po lekaru u 2016. godini

ZDRAVSTVENA USTANOVA	br.lekara speijalista	br. operacionih sala	br.operacija	br.operacija po specijalisti
POMORAVSKI OKRUG	85	22	12328	145
Opšta bolnica Čuprija	45	14	8079	180
Ginekologija i akušerstvo	8	2	991	124
Dečija hirurgija	1	1	341	341
Hirurgija	8	2	980	123
Kardiovaskularna hirurgija	2	1	79	40
Neurohirurgija	2	1	161	81
Oftalmologija	4	1	531	133
ORL	6	1	819	137
Ortopedija sa traumatologijom	6	2	460	77
Plastična hirurgija	3	1	3084	1028
Urologija	5	2	633	127
Opšta bolnica Jagodina	23	4	2718	118
Ginekologija i akušerstvo	9	1	540	60
Hirurgija	10	2	1901	190
Ortopedija sa traumatologijom	4	1	277	69
Opšta bolnica Paraćin	17	4	1531	90
Ginekologija i akušerstvo	6	1	496	83
Hirurgija	8	2	795	99
Ortopedija sa traumatologijom	3	1	240	80

Prosečan broj operacija po lekaru na teritoriji okruga je **145**, pri čemu je najveći prosek u Čupriji **180**, zatim u Jagodini **118** operacija po lekaru, dok je najmanji u Paraćinu, **90** operacije po lekaru.

Tabela br. 10 Broj laboratorijskih analiza i pacijenata u 2016. godine

POMORAVSKI OKRUG	UKUPNO	Ambulantni pacijenti	Stacionarni pacijenti
Broj pacijenata	383154	281379	101775
Broj pregledanih uzoraka	466360	359734	106626
UKUPNO ANALIZA	2887406	2012957	874449
Hematološke analize	524627	360378	164249
Biohemijske analize	1621723	1107783	513940
Analiza urina	362358	274354	88004
Mikrobiologija i parazitologija	259818	219655	40163
Patohistološka laboratorija	44208	8413	35795

Stacionar doma zdravlja u Svilajncu i Despotovcu, nemaju odvojenu laboratoriju za pacijente stacionara vec se sve analize obavljaju u laboratoriji doma zdravlja, ali su analize za stacionarne pacijente posebno evidentirane. Laboratorija bolnice Paraćin je jedinstvena za primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu i kompletan rad je prikazan u tabeli, dok u Jagodini i Čupriji domovi zdravlja, koji su samostalne ustanove, imaju svoje laboratorije, ali i pri bolničkim laboratorijama postoji određeni broj analiza koji se radi za ambulantne pacijente. Ukupan broj realizovanih laboratorijskih analiza u bolničkim laboratorijama na teritoriji okruga je **2.887.406** pri čemu je **69,7%** analiza realizovano za ambulantne pacijente.

Tabela br. 11 Kretanje pokazatelja bolničkog lečenja od 2012. god .do 2016. godine

	Iskorišćenost postelja	Pros. dužina lečenja	Br. postelja po lek.spec.	Br. postelja po med. sestri	Br bolesnika po specijalisti	Br. pregleda po specijalisti	Br. operacija po specijalisti
2012	73,50	6,77	3,05	0,87	138	1725	202
2013	72,04	6,73	3,07	0,88	136	1915	205
2014	71,50	7,07	3,11	0,85	132	2071	150
2015	66,14	6,69	3,02	0,84	130	2000	140
2016	64,87	6,55	3,15	0,85	146	2128	147

ZAKLJUČCI I PREDLOG MERA

1. Populaciona dinamika je u Pomoravskom okrugu multifaktorski determinisana i karakterišu je specifičnost u kretanju stanovništva vezana za veliki broj ljudi na privremenom radu u inostranstvu koji stalno povlače za sobom mlađu populaciju, a ostaju staračka domaćinstva što je posebno karakteristično za opštine Despotovac i Svilajnac, dok se iz Opštine Rekovac koja spada u red nerazvijenih opština i ima uglavnom ruralno stanovništvo, mlađa populacija iseljava u okolne gradove. Stanovništvo ovih opština spada u red vrlo starog stanovništva jer se procenat stanovništva starijeg od 65 godina kreće od 19,9% u Jagodini do 31,6% u Rekovcu, tako da se ceo okrug sa 21,9% starog stanovništva nalazi u podmakloj fazi demografskog starenja.

2. Demografski procesi se karakterišu opadanjem broja stanovnika između dva zadnja popisa u proseku za 5,7% ,a procena za 2016. ukazuje na i dalji pad broja stanovnika za 4,8% od popisa 2011. , niskom stopom nataliteta od 7,5 i visokom stopom mortaliteta od 17,1 na 1000 stanovnika a samim tim i negativnom stopom prirodnog priraštaja -9,6. Stope smrtnosti odojčadi, male dece i mrtvorodenosti spadaju u red niskih stopa. Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope vitalnih pokazatelja, osim kod mortaliteta odojčadi i mrtvorodenosti čije stope imaju varijacije tokom navedenog perioda što je posebno uočljivo kod stope mortalitet odojčadi.

3. Socioekonomski pokazatelji okruga govore da je ukupno 28564 nezaposlenih lica, što je za 1% manje od prethodne godine. Prosečna neto zarada u 2016. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je 35548 dinara što je nešto niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio 40443. U odnosu na prethodnu godinu evidentno je nezatno smanjenje zarada za 2 %. Prosečna neto zarada ima trend rasta od 2012. do 2016. godine zbog znatno nižeg proseka u 2012. godini u odnosu na ostale godine, dok je evidentno da period od 2013. do 2016. godine karakteriše konstantni pad prosečne zarade. Istovremeno je iz godine u godinu rastao i broj nezaposlenih.

4. Sadašnju zdravstvenu situaciju Pomoravskog okruga karakterišu klasični dominirajući problemi karakteristični i za visokorazvijene zemlje. U stukturi uzroka smrti dominiraju masovne

nezarazne bolesti, pre svega kardiovaskularne i maligne, nedovoljno definisana stanja, zatim bolesti respiratornog sistema i bolesti žlezdra sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma. Ovakva struktura uzroka smrti je slična prethodnim godinama.

5. U registrovanom vanbolničkom morbiditetu najveći značaj kod dece i mladih imaju bolesti respiratornog sistema, a kod radno aktivne populacije i starih bolesti respiratornog i kardiovaskularnog sistema, dok u bolničkom morbiditetu radnoaktivnog i starog stanovništva dominiraju bolesti kardiovaskularnog sistema. Među pojedinačnim dijagnozama bolničkog lečenja najzastupljeniji su: karcinom dojke, karcinom dušnika i pluća, hronična opstruktivna bolest pluća, porođaji i povratni depresijski poremećaji.

6. U strukturi oboljevanja od zaraznih bolesti dominirala je influenza, streptokokni faringitis, zatim streptokokni tonsilitis, dok je smrtnih slučajeva od zaraznih bolesti bilo 2. Stopa oboljevanja od zaraznih bolesti beleži opadajući trend u zadnjih pet godina. Od polno prenosivih bolesti obolelo je ukupno 110 lica, najviše od infekcije hlamidijom 85 slučajeva. Stopa incidence polno prenosivih bolesti ima izrazito uzlazni trend u poslednjih pet godina i to uglavnom na račun Infectio sexualis chlamydialis, gde je u 2012. godini bilo prijavljeno svega 2 slučaja, a u 2016. godini 85 prijava hlamidijalne infekcije.

7. Podaci o incidenci oboljevanja nisu konačni za maligne bolesti u 2016. god. Stopa oboljevanja od AKS u 2016. god. 208 dok je stopa oboljevanja od šećerne bolesti 217,7 na 100000 stanovnika. Stopa incidence oboljevanja od šećerne bolesti pokazuju trend porasta iz godine u godinu. Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obojevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma i raka prostate. Kod žena maligni tumor je najčešće bio lokalizovan na dojci, grliću materice, plućima i debelom crevu i rektumu.

8. Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće pokazali su da je najveće procenat neispravnih uzoraka iz seoskih vodovoda, dok je bolji kvalitet vode u gradskim vodovodima. Za poslednjih pet godina na mikrobiološku ispravnost namirnica 74 bilo neispravno ili 1,01%. Na fizičko-hemijsku ispravnost 60 bilo neispravno ili 1,4%.

9. Vakcinacija predstavlja najbržu, najefikasniju i najekonomičniju meru zdravstvene zaštite. U 2016. godini realizovana je u proseku sa obuhvatom od 82,8% do 98%.

10. Zdravstvenu zaštitu stanovništvu okruga obezbeđivalo je dvanaest zdravstvenih ustanova: šest domova zdravlja, tri opšte bolnice, dve apotekarske ustanove, zavod za javno zdravlje i zdravstvena služba gerontološkog centra.

11. Od ukupnog broja zaposlenih u ovim zdravstvenim ustanovama 77,4% su zdravstveni radnici i saradnici od čega je 29,5% sa visokom stručnom spremom, a od ukupnog broja lekara 79,7% je specijalista. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend opadanja, od 2012. godine do 2016. godine za 6% je manje ukupnog broja zaposlenih.

12. U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite se kontinuirano smanjivao odnosno za pet godina je ukupan broj zaposlenih smanjen za 15,9%. Najveće smanjenje je u delu medicinskog osoblja sa višom stručnom spremom 12%, a najmanje kod lekara gde je broj zaposlenih smanjen za 2,8% u odnosu na 2012. godinu.

Obezbeđenost stanovništva Pomoravskog okruga zdravstvenim radnicima je dobra i svuda u okviru standarda po broju korisnika po lekaru. Nedostaju jedino specijalisti biohemije u laboratorijama domova zdravlja čija je prosečna opterećenost 121.411 analiza po biohemičaru a standard je 120000 analiza.

13. U posmatranom periodu može se uočiti vrlo slaba iskorišćenost stomatoloških službi za odrasle sa 0,2 posete po korisniku i 1971 poseta po lekaru (standard 3075), stomatoloških službi za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog i školskog uzrasta sa 2 posete po korisniku i 1995 poseta po lekaru (standard 2460), zatim službi za zdravstvenu zaštitu žena sa 1,2 posete po ženi (15 god. i više) za godinu dana i 4595 poseta po lekaru (standard 6300 poseta). **Razlog za ovako slabu iskorišćenost ovih službi kao i predhodnih godina nalazi se u velikom odlivu pacijenata u privatne ginekološke i stomatološke ordinacije kao i predhodne godine.** Slabu realizaciju imaju posete po patronažnoj sestri, 1148 (standard 1435). Najveći broj poseta po korisniku je u Službi za zdravstvenu zaštitu dece 12,1 posete, dok školska dece i omladina posete lekara u proseku 6,3 puta godišnje. Svaki odrasli stanovnik poseti lekara opšte medicine 5,2 puta godišnje. Najveći broj

poseta po lekaru je u službama opšte medicine 7786 što je iznad standarda od 7350 poseta po lekaru, službama za zdravstvenu zaštitu dece 6766 i školske dece 5548 (standard 6300).

Posmatrajući strukturu poseta lekarima uočava se izražena dominacija kurativnih poseta i izuzetno skroman procenat preventivnih pregleda pogotovu u zdravstvenoj zaštiti odraslog stanovništva i zdravstvenoj zaštiti žena.

U proteklih pet godina broj poseta po lekaru je varirao neznatno i kod većine službi je na nivou standarda, osim kod stomatologije i ginekologije gde je u celom posmatranom periodu broj poseta ispod standarda posebno kod ginekologije. Trend rasta broja poseta po lekaru primećuje se kod zdravstvene zaštite dece predškolskog uzrasta, službe za zdravstvenu zaštitu žena i stomatološka zaštita odraslih, dok se kod laboratorije primećuje pad broja analiza po biohemičaru iz godine u godinu.

14. Pomoravski okrug je u 2016. godini raspolagao sa **930** bolničkih postelja pa je obezbeđenost stanovništva posteljnim fondom **4,55** postelja na **1000** stanovnika.

- Bolnički kapaciteti u svim bolnicama uglavnom imaju optimalnu iskorišćenost **64,87%**, a prosečna dužina lečenja **6,55** dana.

- Pacijentima je bilo na raspolaganju **336** lekara od čega **295** ili **87,8%** specijalista i **1088** medicinskih tehničara.

- Prosečna opterećenost kadra bolničkim posteljama je **2,77** postelja po lekaru odnosno **3,15** po specijalisti. Broj postelja po jednom medicinskom tehničaru je **0,85**. Prosečan broj bolesnika po lekaru specijalisti na nivou okruga bio je **146** (standard od 130-250), a broj specijalističkih pregleda **2128** po lekaru (prosek standarda 1960). Broj operacija po lekaru specijalisti je **145**.

Posmatrajući petogodišnji period zapaža se opadanje iskorišćenosti posteljnih kapaciteta prosečno za 1% godišnje. Broj specijalističkih pregleda po specijalisti varira iz godine u godinu a najveći broj pregleda je u 2016. godine. Broj operacija po specijalisti iz godine u godinu je sve manji, najniži broj je u 2015. godini.

Rezultati ove analize ukazuju na potrebu implementacije sledećih mera:

1. Predominacija masovnih nezaznih bolesti u strukturi oboljevanja i umiranja stanovništva Pomoravskog okruga zahteva striktnu primenu programa preventivne zaštite od hroničnih nezaznih bolesti, uz obezbeđenje materijalnih resursa i preciziranih zadataka za sprovođenje strategija i mera kroz intenzivniji zdravstveno vaspitni rad i preventivne preglede, kao i sprovođenje usvojenih Nacionalnih programa prevencije i ranog otkrivanja pre svega karcinoma grlića materice, debelog creva i karcinoma dojke.

2. Očuvanje i dalje unapređenje zdravlja najosetljivijih kategorija stanovništva-žena, dece, školske dece i omladine, zahteva dosledno sprovođenje mera utvrđenih Uredbom o nacionalnom programu zdravstvene zaštite žena, dece, školske dece i studenata i Programa koji je sastavni deo Uredbe.

3. Demografska situacija je zabrinjavajuća što zahteva sveobuhvatno sagledavanje problema s obzirom na kompleksnu osnovu reproduktivnog ponašanja u savremenom društvu.

4. Primarna zdravstvena zaštita težište svojih aktivnosti mora staviti na mere promocije zdravlja i prevencije bolesti, a reorganizacijom postojećih službi preusmeriti se ka porodici i instituciji porodičnog lekara, uključujući u taj sistem i privatnu lekarsku praksu.